

KADERNOTA 2021 - 2025

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Hoofdstuk 1. Voorstellen	6
Hoofdstuk 2. Financieel perspectief 2021-2025.....	11
Hoofdstuk 3. Stamkapitaal: omvang, criteria en inzet.....	24
Bijlagen	26

Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2021-2025 waarin we op hoofdlijnen schetsen welke ambities we hebben voor de komende vier jaar. Ook wordt op hoofdlijnen beschreven hoe dit financieel kan worden uitgewerkt. Met het vaststellen van de Kadernota stelt u als Staten tevens de kaders vast voor de Begroting 2022.

We leggen uw Staten een kadernota voor die gevuld is met ambitie en energie. Ondanks de coronacrisis staan de ontwikkelingen in de provincie niet stil en zijn we sterk gemotiveerd om te werken aan de toekomst van Groningen. Tegelijk hebben we te maken met een beperkt financieel kader en dat vraagt om het maken van goede en slimme keuzes.

Groningen werkt aan de toekomst van Nederland

De prioriteit van dit College ligt bij de toekomst van onze provincie. Of het nu gaat om keuzes die we moeten maken over klimaatvraagstukken, de dilemma's die we ervaren als het gaat om de toenemende druk op de ruimte, het beheer en instandhouden van ons erfgoed of de leefbaarheid in onze dorpen. De centrale vraag die we ons voortdurend stellen als we besluiten nemen: wat en hoe draagt dit bij aan het creëren van een toekomstbestendige provincie?

We zijn gedreven om een beweging op gang te brengen die leidt tot perspectief voor toekomstige generaties. Om een provincie te bouwen waarin het fijn leven, werken, wonen en recreëren is - ook op de langere termijn.

De afgelopen periode zijn de mondiale problemen, ontstaan door de manier waarop we onze planeet behandelen, uiterst manifest geworden. Als we de komende jaren niet anders omgaan met de aarde dan we tot nu toe hebben gedaan, zullen we over een aantal jaren grote moeilijkheden ervaren die raken aan de basis van ons bestaan, denk aan hitte, droogte, watertekort, uitputting van grondstoffen en afname van biodiversiteit.

We hebben in onze provincie de gevolgen van gaswinning en de impact die dat heeft op de natuur en aan ons dagelijks bestaan aan den lijve ondervonden. Daarom vinden we het belangrijk keuzes te maken die bijdragen aan verduurzamen van de wijze waarop we leven, omdat we hiermee werken aan de basis van onze toekomst. Dat doen we in de volle breedte: van hoe we omgaan met onze natuur en landbouw tot aan energie, ruimte, industrie en mobiliteit. Daarom vinden we de aanpak Stikstof en bijvoorbeeld een project als Bos en Hout zo belangrijk.

Het behouden en laten groeien van de welvaart, en daarmee het welzijn waarborgen van de inwoners van onze provincie, kan worden gestimuleerd door te zorgen voor een fijne leefomgeving, goed inkomen en gezond toekomstperspectief. Werkgelegenheid speelt daarbij een belangrijke rol.

Het blijven stimuleren van de economie is daarom een tweede belangrijke pijler. Werken aan verduurzaming biedt kansen om de economie toekomstbestendig te maken. Door innovatie te stimuleren, kennis te ontwikkelen, onderzoek te doen, werknemers op te leiden, creëren we ecosystemen, wordt groei gestimuleerd en kunnen we een voorbeeldrol vervullen voor anderen. Wat ons daarbij enorm helpt, is de dynamiek en de levendigheid in onze provincie. Met grote kennis-, onderwijs- en onderzoeksinstellingen als het UMCG, de RuG, de Hanze en de beide ROC's beschikken we over een motor die innovatie stimuleert en een sterk arbeidspotentieel voortbrengt.

Ook de innovatie door ondernemers, bedrijven en industrie brengt veel ontwikkelingen op gang. Door samenwerking en interactie met en tussen andere overheden, kennis- en onderzoeksinstellingen, maatschappelijke organisaties, inwoners en het bedrijfsleven wordt kennis en ervaring gedeeld, worden *best practices* uitgewisseld en ontstaan nieuwe verbindingen die ten goede komen van onze provincie en de doelen die we ons hebben gesteld.

Omdat de wereld steeds meer met elkaar in verbinding is en we meer bereiken door samen te werken, is onze bereikbaarheid een derde belangrijke pijler. Door de bereikbaarheid van onze regio te verbeteren en een Noordelijk stedelijk netwerk te realiseren is het eenvoudiger om bij te dragen aan nationale opgaven, zoals bijvoorbeeld de versnelde woningbouw.

Ons harde werken en onze motivatie om impact te maken, beweging tot stand te brengen, duurzaam te willen veranderen, blijft niet onopgemerkt. We staan nationaal en internationaal bekend als een regio die ambitieus is en die iets wil bereiken. Op tal van terreinen zijn we koploper, bijvoorbeeld als het gaat om waterstof, duurzame landbouw en de vergroening van de chemie.

Landelijk en ook op Europees niveau wordt gezien waar we aan werken. Het heeft er onder andere toe geleid dat we de eerste Europese *hydrogen valley* zijn geworden en ook een groot deel van de JTF -gelden aan onze regio zijn toegekend. Hiermee dragen we niet alleen bij aan de toekomstbestendigheid van onze provincie, maar ook aan die van Nederland en Europa.

Financiële kaders

In deze kadernota worden de kaders voor de Begroting 2022 vastgesteld. De komende jaren hebben we te maken met een beperkte financiële ruimte. Tegelijk hebben we ambities zoals hierboven verwoord. Als het gaat om de krapte op de woningmarkt, de druk op de ruimte, de gevolgen van de coronacrisis en duurzaamheid zien we niet alleen uitdagingen. Er liggen ook kansen voor groei, waardoor Groningen kan werken aan haar toekomst en bijdraagt aan de toekomst van Nederland - en in sommige gevallen aan die van Europa.

De combinatie van beiden- ambities en beperkte financiële ruimte- maakt dat we scherp en slim moeten kiezen. Hoe kunnen we ondanks de beperkte financiële ruimte optimaal resultaat bereiken en zoveel mogelijk van onze ambities verwezenlijken? We hebben zorgvuldig afgewogen op welke wijze we extra financiële ruimte kunnen creëren, waarin we ons ook hebben laten leiden door een positief structureel effect op onze begroting. Een duurzaam en toekomstbestendig financieel perspectief vinden wij belangrijk.

Daarnaast kondigen we een cofinancieringsfonds aan die bij de Begroting 2022 een verdere uitwerking krijgt. Het fonds heeft tot doel het cofinancieren van projecten. Hiermee ontstaat een opening om gebruik te kunnen maken van de vele financiële mogelijkheden van het Rijk en Europa, die forse regionale cofinanciering (van provincie of stakeholders) met zich meebrengen. Dekking vindt plaats vanuit onder andere het stamkapitaal. Ook zullen bestaande middelen zoveel mogelijk hieraan gekoppeld worden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 lichten wij de voorstellen toe waarvoor wij vanuit de Algemene middelen middelen beschikbaar willen stellen. Het gaat hierbij om 1) voorstellen die zijn gebaseerd op afspraken die wij eerder met uw Staten hebben gemaakt, 2) onontkoombare voorstellen en 3) voorstellen die wij nu noodzakelijk achten om goede stappen te zetten in het realiseren van onze ambities. We hebben gelet op het financieel perspectief slim en scherp moeten kiezen.

In hoofdstuk 2 gaan wij in op de ontwikkelingen in het financieel perspectief sinds de Begroting 2021 en de dekking van de voorstellen uit hoofdstuk 1. Het financieel perspectief schetsen wij in bijna ieder P&C-document en is het kader waarbinnen wij opereren. In dit hoofdstuk doen wij ook een aankondiging van een cofinancieringsfonds. Wij willen hierover graag met uw Staten van gedachten wisselen, met als doel om dit bij de Begroting 2022 nader uit te kunnen werken.

In hoofdstuk 3 gaan wij in op het stamkapitaal. Hierbij wordt stil gestaan bij de minimale omvang, de geldende criteria om middelen te onttrekken en de werkwijze inzake het al dan niet compenseren van de rentederving.

In bijlage 1 zijn de uitgangspunten voor de meerjarenramingen 2021-2025 opgenomen. Bijlage 2 geeft een overzicht van door uw Staten vastgestelde wijzigingen van de Begroting 2021 bij separate Statenvoordrachten en een overzicht van door ons in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2021.

Hoofdstuk 1. Voorstellen

In dit hoofdstuk lichten wij de beleidsvoorstellen toe, die wij ten laste van de Algemene middelen willen brengen.

Programma 1. Ruimte en Water

1.1 Omgevingsvisie

Uw Staten hebben met de vaststelling van de startnotitie, opdracht gegeven voor het opstellen van een nieuwe omgevingsvisie. De bestuurlijke ambitie daarbij is om de nieuwe visie voor de verkiezingen in 2023 vast te stellen. Dat betekent dat in 2021 en 2022 hard gewerkt moet worden om dit voor elkaar te krijgen. Voor 2021 kan een beroep gedaan worden op het nog resterende krediet voor de implementatie van de Omgevingswet, aangevuld met € 340.000. Voor 2022 is een aanvullende dekking benodigd van € 590.000.

In de programmabegroting voor de implementatie van de Omgevingswet was destijds circa € 200.000 gelabeld voor de vernieuwing van omgevingsvisie en -verordening en werd uitgegaan van implementatie van de wet per 1 januari 2021. Afwijkingen ten opzichte daarvan zijn:

- Eind 2019 is besloten om de vernieuwing van de verordening (zodat voldaan wordt aan de technische en juridische eisen van de wet en wat dus moet) los te koppelen van een beleidsmatige/inhoudelijke herziening van de omgevingsvisie (wat we zelf willen). De vernieuwing van de verordening heeft circa € 50.000 gekost.
- Onderschatting van de kosten voor een beleidsmatige herziening van een omgevingsvisie. Alleen al voor het laten uitvoeren van een MER worden de kosten ingeschat op circa € 200.000. Dat is inclusief het opstellen van een verplichte Nota Reikwijdte en Detailniveau en de benodigde raadplegingen bij de commissie voor de MER.
- Het langer in stand houden van het programmateam. De totale extra personele inzet voor 2021 en 2022 wordt ingeschat op € 570.000.

Bij de voordracht voor de Startnotitie voor de nieuwe omgevingsvisie, is al aangekondigd dat voor de totstandkoming van deze visie bij de kadernota, een voorstel gedaan zou worden voor de dekking van de benodigde middelen voor het proces van de nieuwe omgevingsvisie.

Op basis van de huidige inzichten, worden de totaal te maken kosten ingeschat op circa € 1,2 miljoen. Het verschil met de verwachte kosten waar wij in september 2020 vanuit gingen is met name te verklaren door het niet meenemen van de extra personele kosten en een forse onderschatting van de verwachte kosten voor alle noodzakelijke MER-gerelateerde onderzoeken en procedures. Van de benodigde circa € 1,2 miljoen is circa € 0,2 miljoen reeds gedekt vanuit het restant van het krediet Omgevingswet en € 50.000 uit het krediet voor adviescommissie m.e.r. Totaal is daarmee € 240.000 gedekt, waarmee nog € 930.000 nodig is. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

1.2 Gebiedsgerichte aanpak/ samenwerking gemeenten op m.n. ruimtelijk economisch gebied

In de Kadernota 2020-2024 hebben uw Staten middelen beschikbaar gesteld voor gebiedsontwikkeling. Aanvullend hebben uw Staten onlangs middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van de Oostpolder (fase 2). Dit is een goed voorbeeld van gebiedsgericht werken in samenwerking met de gemeente. Daarnaast werken we al enige tijd samen met de gemeente Eemsdelta voor wat betreft een gebiedsagenda. Met de 4 gemeenten in het gebied A7/N33 werken wij samen aan een ruimtelijk economische visie voor het gebied. Deze manier van werken wordt door gemeenten gewaardeerd.

De vraag naar deze manier van werken neemt dan ook nog steeds toe. Belangrijke pijlers hierbij zijn 1) het goed kunnen ondersteunen van bedrijven die zich mogelijk willen vestigen in onze provincie. Het gaat hierbij om zowel nationale als internationale bedrijven, 2) het blijvend stimuleren van de economie, waarbij werkgelegenheid een belangrijke rol speelt en 3) het meer integraal in beeld brengen van de ruimtelijk economische opgave in relatie tot andere opgaven om een integrale afweging te kunnen maken en waar mogelijk ook koppelkansen te benutten. Om hierop goed te kunnen blijven investeren is voor de personele inzet een bedrag van € 322.000 benodigd voor de

periode 2021-2023. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen. Voor de jaren erna hebben wij nog geen middelen gereserveerd.

Programma 2. Milieu en energie

Geen voorstellen.

Programma 3. Platteland en natuur

3.1 Stikstof/ biodiversiteit

Vorig jaar is het GRAS (Groninger Aanpak Stikstof) vastgesteld waarin we beschreven hoe we in Groningen de stikstofproblematiek willen aanpakken. Bij de Kadernota 2020-2024 hebben uw Staten op basis van een uitgewerkte begroting middelen beschikbaar gesteld. Bovendien is in deze kadernota voor een tweetal maatregelen, te weten 1) natuurherstel en stikstofreductie en 2) landbouw maatregelen en stikstofreductie voor de jaren 2021-2023 een p.m.-post opgevoerd. Hierbij is aangegeven dat voor deze maatregelen aanvullend € 5,6 miljoen benodigd is voor 2021-2025. Wij stellen nu voor om voor natuurherstel € 2,8 miljoen beschikbaar te stellen en voor landbouwmaatregelen een bedrag van € 1,4 miljoen, in totaal dus € 4,2 miljoen. Voor de volledigheid merken we op dat naar verwachting voor de periode 2024-2025 nog een bedrag nodig is van € 1,4 miljoen voor landbouwmaatregelen. Op dit moment hebben we hiervoor nog geen middelen gereserveerd.

3.2 IPO - hogere bijdrage in verband met stikstof

In de Kadernota 2020-2024 hebben uw Staten middelen beschikbaar gesteld voor Stikstof biodiversiteit. Hierbij is rekening gehouden met kosten voor het IPO in 2020 en 2021 van € 340.000 per jaar. Op dat moment was nog niet duidelijk dat ook middelen zijn benodigd voor de jaren daarna. Ons aandeel hierin bedraagt € 329.000 voor 2022 en 2023 en € 328.000 voor 2024 en 2025 en is gebaseerd op de IPO Meerjarenraming 2022-2025. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 4. Bereikbaarheid

4.1 Openbaar vervoerconcessies en corona (risico)

Wij hebben uw Staten op 11 mei 2021 een [voordracht](#) gestuurd over de ontwerp-Begroting 2022 van het OV-bureau Groningen Drenthe. Hierin hebben wij de financiële gevolgen van corona voor het Openbaar Vervoer inzichtelijk gemaakt. Als gevolg van de coronacrisis is het gebruik van het openbaar vervoer sterk verminderd. Het verlies aan reizigers heeft geleid tot een forse daling in de reizigersopbrengsten. De verwachting voor 2021 en de eerste jaren daarna is dat reizigersaantallen en -opbrengsten zich niet (snel) naar het oude niveau zullen herstellen.

Het Rijk heeft een beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer (BVOV) ingesteld tot en met het vierde kwartaal van 2021. Zonder bijdrage in 2022 en de jaren die volgen komt de exploitatie van regionaal OV onder grote (financiële) druk te staan. In hoeverre het Rijk de beschikbaarheidsvergoeding doortrekt is op dit moment onderdeel van gesprek met het ministerie van IenW.

Wanneer we weer volledig op eigen benen moeten staan, is op dit moment nog onduidelijk. De verwachting is dat het vervoer en daarmee de opbrengsten nog niet terug zijn op niveau van voor de coronacrisis en misschien ook wel niet komen. Dit zorgt voor een (financiële) uitdaging die groot is.

Afhankelijk van het terugkomen van reizigers praten we in 2022 over een opgave van ongeveer € 6 miljoen voor het busvervoer in heel Groningen en Drenthe. Deze opgave wordt naar verwachting in de jaren na 2022 per jaar kleiner, omdat reizigers dan meer terug zijn gekomen. Door het na-ijleffect is de verwachting dat het openbaar vervoer (met de kennis van nu) pas in 2025 weer op het niveau is. Voor het OV-bureau is dit in de ontwerp-begroting uitgewerkt en bedraagt het tekort in de jaren 2022-2025 totaal ongeveer € 25 miljoen. Het OV-bureau voorziet dat het niet mogelijk is om in het huidige scenario met een sluitende begroting 2022 te komen voor de dienstregeling en tarieven 2022, zonder dat het Rijk een beschikbaarheidsvergoeding ter beschikking stelt of het OV-systeem uit te kleden.

Verwachte additionele benodigde bijdrage ongeveer € 5 miljoen voor 2023, afhankelijk van nog te maken keuzes van het OV-bureau en het ter beschikking komen van een beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk.

Aangezien het een risico betreft, stellen wij voor dit onder te brengen in onze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing voor een bedrag van € 1,6 miljoen voor 2023 (kans van optreden ongeveer 33% maal € 5 miljoen). Dit is gebaseerd op de aanname dat we voor 2022 nogmaals een beroep kunnen doen op de Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer van het Rijk. Het bedrag van € 1,6 miljoen wordt daarmee gedekt uit de Algemene middelen.

Programma 5. Economie

5.1 Provinciale meefinanciering (cofinanciering JTF)

Bij de Kadernota 2020-2024 is een p.m.-post opgenomen voor aanvulling van provinciale meefinanciering, onderdeel Just Transition Fund. Daarbij is op basis van een inschatting aangegeven dat een bedrag is benodigd van maximaal € 5,9 miljoen voor de periode 2022-2023. Inmiddels is bekend dat het JTF-programma start in 2022. Dan dienen ook projecten gefinancierd te worden. Om gebruik te kunnen maken van Europese programma's is regionale cofinanciering nodig. Het JTF-programma is min of meer vergelijkbaar met het EFRO-programma. Ervaringscijfers laten zien dat bij het afgelopen EFRO-programma (2014-2020) voor iedere 5 euro uit het EFRO-programma er 1 euro aan provinciale cofinanciering nodig is. De overige cofinanciering komt van bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden.

We verwachten dat voor het JTF verhoudingsgewijs vergelijkbare cofinanciering nodig is. Er is € 330 miljoen vanuit het JTF beschikbaar. Wij verwachten dat dit deels door koppeling met en financiering vanuit het NPG kan worden gerealiseerd. Vanuit provinciale meefinanciering is € 2,95 miljoen per jaar benodigd voor de periode 2022-2024. Vooralsnog stellen wij voor € 2,95 miljoen te regelen voor zowel 2022 als 2023 en dit te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 6. Cultuur en maatschappij

6.1 Formatie Cultuur

In het najaar van 2020 is het uitvoeringsprogramma Wij zijn Cultuur! 2021-2024 vastgesteld. Voor de uitvoering van dit programma is uitbreiding van de formatie benodigd met 2 fte voor de periode 2021-2024. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 7. Openbaar bestuur

7.1 Professionalisering acquisitie en lobby

Om onze lobby richting het Rijk, Duitsland, Brussel en de Noordzeeregio en de acquisitie te versterken en te professionaliseren is het nodig om aanvullende menskracht en middelen hiervoor in te zetten.

Ten aanzien van de internationale lobby hebben we ons sterk gemaakt om het secretariaat van de North Sea Commission voor de komende vier jaar over te nemen van de Scandinavische landen rondom de Noordzee, die deze rol in de afgelopen jaren op zich hebben genomen. Het hosten van dit secretariaat leidt ertoe dat we onze eigen belangen met betrekking tot duurzaamheid (offshore wind, waterstof), connectiviteit (slimme en groene mobiliteit) en leefbaarheid op de Noordzee en in de Noordzeeregio in Brussel en Europa beter onder de aandacht kunnen brengen. Naast de personele kosten voor het hosten van het secretariaat stellen wij eveneens voor om € 300.000 beschikbaar te stellen voor het medefinancieren van (inter)nationale evenementen, lidmaatschappen en (inter)nationale lobbyinzet (out of pocketkosten). Dit is onder andere ook bedoeld voor onze inzet in de trajecten rondom het Deltaplan en de brede lobby op andere dossiers.

Ten aanzien van de professionalisering acquisitie hebben wij een evaluatie laten verrichten door RDHV. Op basis van de evaluatie en aanbevelingen van RDHV is een voorstel geschreven voor een meer robuust en toekomstbestendig proces met als doel meer leads te kunnen verzilveren die bijdragen aan 3 beleidsdoelstellingen: creëren van meer werkgelegenheid, bijdragen aan vergroening van de industrie en bijdragen aan de energietransitie.

RHDHV concludeert dat de rol van de provincie van essentieel belang is geweest bij zowel de drie grote leads in 2019 als ook bij diverse reguliere acquisitietrajecten. Juist de directe en actieve betrokkenheid en de inzet van menskracht en middelen heeft geleid tot het creëren van kansen. Essentieel hierbij is de goede afstemming met de overige partijen die een rol spelen in het

acquisitiebeleid, net als het hebben van een duidelijke visie. Deze rol kan niet bestendig worden zonder de nu voorgestelde vernieuwde aanpak. Hierin past ook een versterking van onze rol, daar waar het gaat om het (onder)steunen van de NOM, voor wie een hoofdrol is weggelegd in acquisitie.

Een professionele lobbyinzet vergt dus een versterking van de structurele financiële basis. Los van de mogelijkheden om ook vanuit bestaande budgetten acquisitie en lobby te financieren, kunnen we hier dus met beperkt eigen geld een veelheid aan externe middelen verwerven. Voor de intensivering van de (inter)nationale lobby en de acquisitie stellen wij voor een bedrag van € 1,25 miljoen te reserveren. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen. Voor de jaren erna hebben wij nog geen middelen gereserveerd.

7.2 IPO - hogere bijdrage aan IPO (algemeen)

De IPO Begroting 2021 is vastgesteld. Hierbij is gebleken dat voor de zgn. bureaunkosten van het IPO extra middelen zijn benodigd. Daarnaast is ons aandeel in de verdeling van de totale IPO-kosten ten opzichte van andere provincies licht gestegen. Het gaat om een totaal bedrag van € 170.000 per jaar. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

8.1 Informatiestrategie

De digitalisering van de samenleving vraagt van ons een gedegen strategie waarmee we de nodige stappen zetten om bij te blijven en te kunnen blijven voldoen aan huidige en toekomstige wetgeving en overheidsstandaarden. Het gaat hier om een veelheid aan wetgeving: de Archiefwet; AVG, wetgeving omtrent basisregistraties, Wet elektronische publicaties, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, Besluit digitale toegankelijkheid etc.

Daarnaast zijn er regels die niet wettelijk zijn, maar waar we wel aan moeten voldoen, bijvoorbeeld overheidsstandaarden op het gebied van gegevensuitwisseling; toegankelijkheid van websites, uitvoer van WOB-verzoeken en informatiebeveiliging etc. Denk bij de laatste aan de veiligheid van data en systemen. Door het toenemen van steeds slimmere hack-aanvallen, zijn we gedwongen ons steeds beter te beveiligen.

Digitalisering neemt de laatste jaren een enorme vlucht en de coronacrisis versterkt dit nog meer. De samenleving wordt door wetgeving meer en meer in staat gesteld om te participeren en informatie te vragen. Ook wetgeving wordt hierin stringenter. Vanuit de maatschappij, via onderzoeksjournalistiek en/of WOB-verzoeken zien we een groeiende informatiebehoefte bij bewoners en organisaties. Nu nog verschaffen wij deze informatie achteraf en zorgen bijvoorbeeld de WOB-verzoeken voor een onevenredige uitvoeringslast.

Wil de provincie Groningen een transparante en dataveilige organisatie zijn dan moeten wij bewoners en organisaties meer inzage bieden in ons handelen en in onze besluitvormingsprocessen. Meer transparantie en open data hebben natuurlijk gevolgen voor de veiligheid. We willen wel dat mensen veilig zaken met ons kunnen doen. De digitaliseringsstrategie bevat de benodigde stappen die we hiervoor moeten nemen.

Iedereen is afhankelijk geworden van goede ICT-voorzieningen en door corona is dat alleen toegenomen. We zijn het daarom aan de samenleving en onszelf verplicht om nu te investeren in digitalisering van de informatiehuishouding en de capaciteit en kennis die daar bij horen. Dat komt de kwaliteit van besluiten, de veiligheid en ons imago ten goede. Het stelt ons in staat om onze missie (een gedreven, betrouwbare en vernieuwende organisatie) waar te maken. Voor de jaren 2022 en 2023 gaat het om een bedrag van € 1,38 miljoen. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

8.2 IPO - hogere bijdrage in verband met Kaderbrief 2022 van IPO

Onlangs heeft het IPO de Kaderbrief 2022 vastgesteld. Hieruit is gebleken dat in totaal een bedrag van € 1,3 miljoen aan extra middelen is benodigd voor de periode 2022-2025. Het gaat concreet om onder andere de volgende zaken:

- BIJ12 - gemeenschappelijk Beheer (€ 536.000)
- Personele kosten IPO voor verschillende beleidsterreinen (€ 191.000)
- Stikstof (€ 593.000)

Binnen de bestaande budgetten kan dit niet opgevangen worden. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

Recapitulatie van de voorstellen

Tabel 1 Overzicht voorstellen

Recapitulatie voorstellen Kadernota 2021-2025	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Programma 1							
1.1 Omgevingsvisie	340,0	590,0	-	930,0	-	-	930,0
1.2 Gebiedsgerichte aanpak/ samenwerking gemeenten op m.n. ruimtelijk economisch gebied	322,0	322,0	322,0	966,0	-	-	966,0
Programma 2							
Programma 3							
3.1 Stikstof biodiversiteit	-	2.100,0	2.100,0	4.200,0	-	-	4.200,0
3.2 IPO - hogere bijdrage i.v.m. stikstof	-	329,0	329,0	658,0	328,0	328,0	1.314,0
Programma 4							
4.1 Openbaar vervoerconcessies en corona (risico)	-	-	1.600,0	1.600,0	-	-	1.600,0
Programma 5							
5.1 Provinciale meefinanciering (cofinanciering JTF)	-	2.950,0	2.950,0	5.900,0	-	-	5.900,0
Programma 6							
6.1 Formatie cultuur	154,8	156,3	163,9	474,9	171,7	-	646,5
Programma 7							
7.1 Professionalisering acquisitie en lobby	350,0	450,0	450,0	1.250,0	-	-	1.250,0
7.2 IPO - hogere deelnemersbijdrage (algemeen)	170,0	170,0	170,0	510,0	170,0	170,0	850,0
Programma 8							
8.1 Informatiestrategie	-	460,0	920,0	1.380,0	-	-	1.380,0
8.2 IPO - hogere bijdrage i.v.m. Kaderbrief/ Begroting 2022	-	365,5	346,1	711,6	303,5	304,7	1.319,8
Totaal voorstellen Kadernota 2021-2025	1.336,8	7.892,8	9.351,0	18.580,5	973,1	802,7	20.356,3

bedragen x € 1.000

We merken op dat het voornemen is geuit om extra middelen in te zetten voor "goede ondersteuning (sterke) staten". Hiermee kunnen goede stappen worden gezet in het verhogen van de kwaliteit van de ondersteuning en strategische advisering door de griffie, wat bijdraagt aan de versterking van de provinciale Volksvertegenwoordiging. In de Begroting 2022 zal hiervoor een nadere uitwerking komen.

In deze kadernota is geen voorstel opgenomen voor Bos en Hout. Bij de Kadernota 2020-2024 is afgesproken dat voor Bos en Hout middelen beschikbaar komen vanuit toekomstige rekeningresultaten. Hierbij is tevens de verwachting uitgesproken dat voor de periode 2020-2023 in totaal € 5,8 miljoen benodigd is vanuit de Algemene middelen. Bij de Jaarrekening 2020 hebben wij conform deze afspraak middelen beschikbaar gesteld vanuit het rekeningresultaat 2020 (€ 1,4 miljoen). Met dit bedrag kan direct worden gestart met grondaankopen om ha's aanplant en bos te realiseren. We hebben een forse taakstelling op ons genomen van 750 ha. Bos en Hout tot 2030 op basis van een Kansenskaart en 5 programmalijnen; 'Bos', 'Lijnen in landschap', 'Vergroenen erven', 'Vergroenen bedrijventerreinen' en 'Lange termijn'. Deze ambitie voor Bos en Hout is tevens in onze Klimaatagenda opgenomen.

Met betrekking tot grondaankopen zijn we al bezig met het verkennen van geschikte potentiële aankopen met Prolander, die we nu kunnen gaan effectueren. Verder zitten er in onze grondportefeuille voor het natuurnetwerk diverse geschikte ruilgronden die we financieel-technisch anders kunnen labelen en reserveren voor bos en kunnen inzetten ten behoeve van de realisatie bos. Om meters te kunnen maken en de jaarlijkse taakstelling te halen, is het doen van aankopen van grotere arealen essentieel.

Er zijn dus verschillende kansen om snel te beginnen met het invullen van onze ambitie en de daadwerkelijke realisatie. Daarnaast kunnen we ook een beetje spelen met de verdeling via het subsidiespoor dan wel directe aankoop (en de verdeling over de verschillende programmalijnen). Voordeel van subsidies is dat we geen grond hoeven aan te kopen maar wel wat hectares kunnen realiseren. In totaal denken we voor dit jaar met de € 1,4 miljoen beschikbare middelen ca 27 ha te kunnen realiseren.

Hoofdstuk 2. Financieel perspectief 2021-2025

In dit hoofdstuk gaan we in op het financieel perspectief, dat begint met de stand van de Begroting 2021. Ontwikkelingen sindsdien zijn verwerkt in paragraaf 2.1. In paragraaf 2.2 vatten wij de financiële gevolgen van de bestedingsvoorstellen uit hoofdstuk 1 samen. In paragraaf 2.3 confronteren wij de beschikbare financiële ruimte met de bestedingsvoorstellen uit hoofdstuk 1 en doen wij dekkingsvoorstellen voor het ontstane tekort. In deze paragraaf gaan wij ook in op de reserves. In paragraaf 2.4 gaan wij in op een mogelijke introductie van een cofinancieringsfonds. Paragraaf 2.5 benoemt enkele risico's en onzekerheden en in paragraaf 2.6 gaan wij in op het blok Structurele en incidentele budgetten uit de Uitvoeringsagenda.

2.1. Ontwikkeling financieel perspectief 2021-2025 op hoofdlijnen

In november 2020 hebben uw Staten het financieel perspectief bij de Begroting 2021 vastgesteld. De ontwikkelingen sinds die tijd, inclusief uw besluiten hebben wij in tabel 2 opgenomen. De toelichtingen op deze ontwikkelingen hebben wij na de tabel opgenomen.

Tabel 2. Financieel perspectief 2021-2025 inclusief voorziene ontwikkelingen

Omschrijving	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
A. Financieel perspectief Begroting 2021 (incl. flexibel budget)	2.892,2	2.892,2	2.892,1	8.676,5	3.472,0	-4.037,3	8.111,2
B. Door PS vastgestelde/vast te stellen begrotingswijzigingen 2021:							
- 1e wijziging 2021; Ring Zuid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- 2e wijziging 2021; Knijpsbrug en omgeving	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- 3e wijziging 2021; Wunderline: realisatie bouwstap 1 en voorbereiding bouwstap 2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- 4e wijziging 2021; Alkoopsom Blauwe Roos Winschoten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- 5e wijziging 2021; Gebiedsontwikkeling Oostpolder fase 2	-700,0	-500,0	-300,000	-1.500,0			-1.500,0
- 6e wijziging 2021; SNN index vanaf 2026 = 3,5%	-85,0	-945,0	-978,600	-2.008,6	-1.012,3	-1.048,0	-4.068,9
- 7e wijziging 2021; ODG index vanaf 2026 = 2,3%	-464,9	-407,3	-325,500	-1.197,7	-249,9	-169,4	-1.617,0
- 8e wijziging 2021; Prolander index vanaf 2026 = 2,3%		-14,2	-50,000	-64,2	-48,9	-8,6	-121,7
- 9e wijziging 2021; Rekeningresultaat 2020	5.950,3			5.950,3			5.950,3
- 10e wijziging 2021; Aanschaf werkschepen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
subtotaal B	4.700,4	-1.866,5	-1.654,1	1.179,8	-1.311,1	-1.226,0	-1.357,3
C. Financieel perspectief Begroting 2021 incl. begrotingswijzigingen	7.592,6	1.025,7	1.238,0	9.856,3	2.160,9	-5.263,3	6.753,9
D. Benodigd flexibel budget 2022-2025 (€ 2 mln./jaar)		-500,0	-500,0	-1.000,0	-2.000,0	-2.000,0	-5.000,0
E. Financieel perspectief inclusief benodigd flexibel budget (C + D)	7.592,6	525,7	738,0	8.856,3	160,9	-7.263,3	1.753,9
F. Autonome ontwikkelingen:							
1. Accressen lonen en prijzen Begroting 2022		711,5	735,2	1.446,7	759,9	785,8	2.992,5
2. Rentelasten en -baten, dividenden	801,2	674,7	1.796,9	3.272,8	243,2	394,0	3.910,0
3. MRB	690,1	703,0	716,6	2.109,7	729,7	742,8	3.582,2
4. Provinciefonds:							
a. Decembecirculaire 2020/Meicirculaire 2021	-524,1	-2.110,6	-3.561,1	-6.195,7	-3.714,3	-3.595,4	-13.505,4
5. Kapitaallasten			2.333,0	2.333,0	2.100,0	1.866,0	6.299,0
6. Overige ontwikkelingen (zie VJM)	60,0	-110,5	74,5	23,9	261,1	165,7	450,7
subtotaal F	1.027,2	-131,9	2.095,1	2.990,5	379,6	358,9	3.729,0
G. Financieel pers. incl. (autonome) ontwikkelingen (E + F)	8.619,8	393,8	2.833,1	11.846,7	540,6	-6.904,3	5.483,0

A. Financieel perspectief Begroting 2021

De Begroting 2021 die uw Staten in november 2020 vastgesteld hebben, liet voor de periode 2021-2024 een begrotingsruimte zien van in totaal € 12,2 miljoen. In tabel 2 hebben wij het jaar 2025 toegevoegd, waarmee de begrotingsruimte voor de resterende collegeperiode 2021-2023 € 8,7 miljoen is en voor de begrotingsperiode 2021-2025 uitkomt op € 8,1 miljoen.

B. Vastgestelde wijzigingen

Op de Begroting 2021 zijn tot deze kadernota tien begrotingswijzigingen geweest. Daarvan hadden de 5^e tot en met de 9^e wijziging gevolgen voor de Algemene middelen. De 9^e wijziging van de Begroting 2021 betrof de toevoeging van het rekeningssaldo van € 5,95 miljoen aan de algemene reserve. Het doel hiervan was dit bedrag toe te voegen aan de begrotingsruimte zodat deze betrokken kon worden bij de afweging van voorstellen bij deze kadernota.

C. Financieel perspectief na vastgestelde wijzigingen

De begrotingsruimte is na de wijzigingen onder B circa € 9,9 miljoen in de resterende collegeperiode en circa € 6,8 miljoen in de begrotingsperiode 2021-2025.

D. Benodigd flexibel budget 2022-2025

Bij de Kadernota 2020-2024 is met uw Staten afgesproken om het flexibel budget gedurende de resterende collegeperiode te verlagen naar € 0,5 miljoen per jaar. Vanaf 2024 is het flexibel budget

weer opgenomen voor € 2 miljoen per jaar. Voor het flexibel budget is in de resterende college 2021-2023 periode € 1 miljoen beschikbaar en in de begrotingsperiode 2022-2025 in totaal € 5 miljoen.

E. Financieel perspectief na reservering voor flexibel budget

Per saldo is dan nog een begrotingsruimte beschikbaar van circa € 8,9 miljoen in de resterende collegeperiode en van circa € 1,8 miljoen in de begrotingsperiode 2021-2025.

F. Voorziene (autonome) ontwikkelingen

Dit zijn autonome ontwikkelingen die wij voorzien voor de periode 2021-2025.

1. Accressen lonen en prijzen Begroting 2022

In de Kadernota 2019-2023 is besloten om de accressen voor kredieten en beïnvloedbare materiële apparaatskosten in de jaren 2021-2023 op nul te zetten. De te hanteren accressen in 2022 voor de overige provinciale uitgaven zijn bijgesteld op basis van de door het Centraal Plan Bureau (CPB) in september 2020 gepubliceerde inflatiecijfers. Deze inflatiecijfers gelden ook voor de kredieten en beïnvloedbare materiële apparaatskosten in de jaren vanaf 2024. Dit levert begrotingsruimte op in de resterende collegeperiode 2021-2023 van € 1,4 miljoen en in de begrotingsperiode 2021-2025 van € 3,0 miljoen.

2. Rentelasten en -baten, dividenden

Wij gaan hier in op de ontwikkelingen van de rente en dividenden in het afgelopen jaar en de veranderingen die wij voor de jaren 2021-2025 verwachten. Wij vergelijken deze met onze verwachtingen uit de Begroting 2021. Op basis van de deze nieuwste ontwikkelingen en inzichten passen wij elk jaar de rekenrentes en de liquiditeitsprognoses van de provincie en derde partijen aan. Ook doen we dat voor de kasritmes voor de investeringsprojecten.

Rente ontwikkelingen

In tabel 3 zijn de verwachte rekenrentes van zowel de Begroting 2021 als deze Kadernota voor de begrotingsjaren 2021 tot en met 2025 opgenomen.

Tabel 3. Verwachte rekenrentes 2021-2025

Verwachte rekenrentes 2021-2025				
Jaren	Kort (tot 1 jaar)		Lang (vanaf 1 jaar)	
	Begroting 2021	Kadernota 2021	Begroting 2021	Kadernota 2021
2021	0,00%	0,00%	2,46%	2,51%
2022	0,00%	0,00%	2,42%	2,76%
2023	0,00%	0,00%	3,97%	5,59%
2024	0,00%	0,00%	1,69%	2,98%
2025	0,00%	0,00%	0,43%	2,23%

Ten opzichte van de raming bij de Begroting 2021 is de renteraming voor kort uitgezette middelen ongewijzigd gebleven namelijk 0,0% voor alle jaren. Met betrekking tot de renteraming voor lang uitgezette middelen is de raming enigszins aangepast. Voor het jaar 2023 is een hoger percentage geraamd omdat in dat jaar een garantieproduct vervalt dat afgesloten is in 2010. Door de forse ontwikkeling van het fondsdeel (aandelen) van dit product wordt de gemiddelde rente in 2023 éénmalig hoger. Voor de jaren 2024 en 2025 worden nu geen nieuwe langlopende uitzettingen meer gepland. Bij de Begroting 2021 was nog wel de verwachting dat wij in die jaren middelen uitzetten tegen lage rentepercentages waardoor het gemiddeld rentepercentage lager zou zijn. Hierdoor ontstaat een positieve correctie.

In tabel 4 zijn de financiële gevolgen van de verwachte ontwikkeling van de rente en dividenden opgenomen.

Tabel 4. Specificatie rente en dividenden

Mutaties rentes en dividenden						bedragen x € 1.000
bedragen * € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	totaal 2021-2025
1. Rente	785,0	674,7	54,5	243,2	394,0	2.151,4
2. Rente nazorgfonds	-20,0	0,0	1.742,4	0,0	0,0	1.722,4
3. Dividenden	36,2	0,0	0,0	0,0	0,0	36,2
Totaal	801,2	674,7	1.796,9	243,2	394,0	3.910,0

Rente

De opbrengsten uit rente en dividenden worden zo realistisch mogelijk geraamd op basis van de meest recente inzichten met betrekking tot de geld- en kapitaalmarkt en onze liquiditeitsprognoses. Op basis van deze meest recente inzichten zijn de ramingen bijgesteld. De meest in het oog springende ontwikkelingen, opgenomen in het saldo van de post rente in tabel 4, zijn:

- Het doorrollen van een lening aan de BNG Bank met een jaar met een meeropbrengst ten opzichte van de raming van circa € 1,4 miljoen voor de jaren 2021 en 2022;
- Een hoger verwacht rendement ad € 1,5 miljoen met betrekking tot een in het verleden afgesloten garantieproduct welke vervalt in 2023;
- Vrijval van de reservering voor gedeerde rente door inzet van middelen uit het stamkapitaal (€ 1,2 miljoen) voor alle jaren.

Dividenden

Met betrekking tot de dividendinkomsten is het dividend van de BNG een aandachtspunt. De uitkering van het dividend over het jaar 2019 is als gevolg van de coronacrisis op aangeven van de ECB vooralsnog uitgesteld. In maart 2021 is de eerste tranche uitgekeerd. BNG Bank heeft aangegeven dat zodra de ECB goedkeuring geeft verdere uitbetalingen van het dividend volgen. Wij verwachten over het boekjaar 2020 in 2021 € 36.200 meer te ontvangen dan de oorspronkelijke raming van € 100.000. Met betrekking tot het dividend Enexis voorzien wij op dit moment geen aanpassingen in de ramingen voor de komende jaren ten opzichte van de raming bij de Begroting 2021. In de jaren 2021 en 2022 verwachten wij een dividend van bijna € 5 miljoen en dit bedrag daalt vanaf 2023 naar circa € 3,3 miljoen als gevolg van de nieuwe reguleringsperiode voor Enexis.

Ook deze ontwikkelingen leiden tot meer begrotingsruimte. In de resterende collegeperiode 2021-2023 is dat € 3,3 miljoen en in de begrotingsperiode 2021-2025 is dat € 3,9 miljoen.

3. Opbrengst opcentenheffing motorrijtuigenbelasting

Wij hebben de raming van de verwachte opbrengst van opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (mrb) ten opzichte van de Begroting 2021 bijgesteld. Daarbij baseren wij ons op de gegevens over de werkelijke ontwikkeling van het voertuigenpark, die wij periodiek van de Belastingdienst ontvangen. De geraamde opbrengst opcenten mrb is gebaseerd op de werkelijke aantallen per 1 januari 2021. De opbrengst over de periode 2021 tot en met 2025 zal naar verwachting toenemen met in totaal € 3,6 miljoen.

Ontwikkelingen in de omvang en samenstelling van het voertuigenpark.

Het blijkt dat het aantal voertuigen, waarvoor opcenten worden geheven, stijgt. Waar we in de raming rekening houden met een jaarlijkse groei van 0,25% is de gerealiseerde groei over 2020 1,28%. Deels zal dit een effect zijn van corona, waar als alternatief voor het openbaar vervoer een auto wordt aangeschaft. We weten niet of dit op termijn zal gaan leiden tot een daling. Om die reden en omdat we ook een grote stijging zien in het aantal elektrische voertuigen blijven we behoedzaam in de geraamde groei en blijven we uitgaan van 0,25% groei in de periode tot en met 2025.

In tabel 5 hebben wij de hierboven toegelichte ontwikkelingen cijfermatig opgenomen. De begrotingsruimte in de resterende collegeperiode 2021-2023 stijgt met € 2,1 miljoen en in de begrotingsperiode 2021-2025 met € 3,6 miljoen.

Tabel 5 Opbrengst motorrijtuigenbelasting (mrb)

Opbrengst opcenten mrb	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Kadernota 2021-2025	60.271,7	61.397,0	62.592,8	184.261,5	63.728,8	64.870,0	312.860,3
Begroting 2021/ Najaarsmonitor 2020	59.581,6	60.694,0	61.876,2	182.151,8	62.999,1	64.127,2	309.278,1
Verschil ten gunste van de begrotingsruimte	690,1	703,0	716,6	2.109,7	729,7	742,8	3.582,2
<i>Bedragen x € 1.000</i>							

4. Provinciefonds

a. Ontwikkelingen tot en met de meicirculaire 2021

In tabel 6 hebben wij de gevolgen van de uitkering Provinciefonds tot en met de Meicirculaire 2021 opgenomen.

Tabel 6. Financiële gevolgen Decemercirculaire 2020 en Meicirculaire 2021 Provinciefonds

Omschrijving	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Stand Provinciefonds volgens de BG2021	170.478,0	173.564,8	176.924,6	520.967,4	179.187,7	181.836,2	881.991,3
I a. Mutaties Algemene uitkering decemercirculaire 2020	-240,0	-243,7	-247,9	-731,6	-160,6	-164,1	-1.056,3
I b. DU-Waddenfonds	9.626,0	9.626,0	9.626,0	28.878,0	9.626,0	9.626,0	48.130,0
II Behoedzaamheid in raming prov. fonds	571,7	1.845,9	2.145,1	4.562,7	3.486,9	5.213,6	13.263,2
III a. Mutaties Algemene uitkering meicirculaire 2021	404,8	-688,2	-1.325,7	-1.609,0	-1.805,4	-1.917,2	-5.331,6
III b. DU-Bodembescherming, drugsdempingen en Erfgoed Deal	1.043,7	9,9	9,9	1.063,4	9,9	0,0	1.073,3
totaal mutaties	11.406,2	10.549,9	10.207,4	32.163,5	11.156,8	12.758,3	56.078,6
Stand volgens KN2021-2025	181.884,2	184.114,7	187.132,0	553.130,9	190.344,5	194.594,5	938.069,9
Mutaties stelposten en sectorale middelen							
I b. DU-Waddenfonds	9.626,0	9.626,0	9.626,0	28.878,0	9.626,0	9.626,0	48.130,0
II Behoedzaamheid in raming prov. fonds	1.260,6	3.024,6	4.132,6	8.417,8	5.235,2	6.727,7	20.380,7
III b. DU-Bodembescherming, drugsdempingen en Erfgoed Deal	1.043,7	9,9	9,9	1.063,4	9,9	0,0	1.073,3
totaal te verrekenen met kredieten	11.930,3	12.660,5	13.768,5	38.359,2	14.871,1	16.353,7	69.584,0
Saldo mutatie t.i.v. algemene middelen (= tlv)	-524,1	-2.110,6	-3.561,1	-6.195,7	-3.714,3	-3.595,4	-13.505,4

In de periode 2021-2025 dalen de geraamde inkomsten uit het provinciefonds door de Decemercirculaire 2020, Meicirculaire 2021 en door de herijking van de uitgangspunten van onze raming van de uitkering Provinciefonds. Voor de resterende collegeperiode 2021-2023 is dit circa € 6,2 miljoen en voor begrotingsperiode 2021-2025 is circa € 13,5 miljoen.

De afname in de uitkering Provinciefonds door de Meicirculaire 2021 heeft twee belangrijke oorzaken. De eerste oorzaak is dat het Rijk de accessen voor de jaren 2022-2025 jaarlijks met 0,5 procentpunt verlaagd heeft (tabel 6, punt IIIa). Eerder werd in de Septemercirculaire 2020 gesteld dat het huidige kabinet de accessen niet zou veranderen, in afwachting van het besluit van een nieuw kabinet over de accesssystematiek. Dit uitgangspunt vinden wij in de Meicirculaire 2021 niet terug.

De tweede oorzaak betreft het accres-bedrag op zich, als onderdeel van de uitkering Provinciefonds (zie in tabel 6, punt IIIa). Het accres-bedrag wordt gebaseerd op zowel de algemene uitkering als de decentralisatie-uitkeringen. Het merendeel van de decentralisatie-uitkeringen is in de afgelopen periode omgezet in specifieke uitkeringen (zgn. spuk's) waardoor het accres-bedrag lager is en waardoor de totale provinciefondsuitkering afneemt. De aanleiding voor deze wijziging van uitkeren door het Rijk is het rapport van de Algemene Rekenkamer bij de het Jaarverslag van het Ministerie van BZK 2019 waarin de ARK constateert dat het Rijk geen zeggenschap heeft over het decentralisatie-uitkeringen omdat zij "beleids- en bestedingsvrij" zijn terwijl bij de Tweede Kamer die indruk wel gewekt wordt.

Daarnaast hebben wij de uitgangspunten van onze ramingen van de uitkering Provinciefonds herijkt (tabel 6, punt II). Van belang daarbij waren eenvoud en herleidbaarheid naar de uitkering zoals deze opgenomen is in de circulaire. De belangrijkste wijziging is dat wij in onze uitkering Provinciefonds geen toekomstige bate uit het BTW-compensatiefonds meer ramen. Ten eerste raadt het Ministerie van BZK dit af en ten tweede blijkt dat het BTW-compensatiefonds steeds vaker aan het eind van het jaar 'op' is en er dus weinig saldo overblijft om toe te voegen aan het Provinciefonds. Daarnaast was op een tweetal punten een voorzichtigheidsmarge opgenomen, namelijk een lager accrespercentage en een lagere bevolkingsgroei. Op basis van cijfers uit het verleden nemen wij nu voor alle onzekerheden één behoedzaamheidsbedrag van structureel € 0,5 miljoen per jaar op.

Daarnaast zijn er nog de bijstellingen als gevolg van de Decemercirculaire 2020 (zie tabel 6, punt Ia).

De decentralisatie uitkeringen (DU), aandeel provincie Groningen betreffen:

a. DU- Waddenfonds € 9.626.000 (tabel 6, Ib)

Vanaf 1 januari 2021 wordt het beschikbare bedrag in de decentralisatie-uitkering Waddenfonds (€ 28,878 miljoen) verdeeld over de provincies Fryslân, Noord-Holland en Groningen. Elke provincie ontvangt 1/3 deel. Voorheen ging de hele du Waddenfonds naar de provincie Fryslân

b. DU- bodembescherming € 473.424 (tabel 6, IIIb)

Het jaar 2021 is een overbruggingsjaar. Nieuwe bestuurlijke afspraken over bodemopgaven komen als vervolg op het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020.

c. DU- drugsdemping € 9.872 (tabel 6, IIIb)

Het programma is een voortzetting tot 2025 van de DU uit 2020

d. DU-Erfgoed Deal € 570.248 (tabel 6, IIIb)

Dit betreft de derde ronde van het kabinetsbesluit periode 2019-2021 van € 20 miljoen. Deze middelen zullen worden ingezet voor het project Hunsingosluis Zoutkamp.

5. Kapitaallasten MIT

In de Kadernota 2019-2023 zijn de (afschrijvings)kosten van het, nog aan uw Staten voor te leggen nieuwe MIT opgenomen. Bij de verwerking van de gevolgen van de nota Investerings zijn de kosten onjuist over de jaren gefaseerd. Dit is in deze kadernota gecorrigeerd. De nu opgenomen geraamde uitgaven en bijbehorende kapitaallasten zijn gebaseerd op gemiddeld verwachte looptijden van investeringen en opleverdata zodat een realistischer beeld ontstaat. Uw Staten stellen de investeringskredieten voor het nieuwe MIT per project beschikbaar na het vaststellen van het nieuwe MIT.

6. Overige ontwikkelingen (zie ook Voorjaarsmonitor 2021)

Deze post bestaat uit vier posten:

- Bij de besluitvorming ten aanzien van de Knijsbrug is nog geen budget opgenomen voor het beheer en onderhoud dat toeneemt omdat het areaal toeneemt. Voorgesteld wordt om vanaf 2023 structureel € 5.900 (plus jaarlijkse indexatie) beschikbaar te stellen vanuit de Algemene middelen. Deze post is niet opgenomen in de Voorjaarsmonitor omdat dit het jaar 2023 betreft.
- Bij het actualiseren van de duVV voor het jaar 2021 is gebleken dat het onderdeel Vervoersmanagement ten laste van de Algemene middelen structureel kan komen te vervallen. Het betreft met ingang van 2021 een bedrag van € 7.100.
- Wij hebben het uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud onlangs vastgesteld. Door verschillen in de jaarschijven heeft dit effect op de begrotingsruimte. Op termijn zijn de financiële gevolgen voor de Algemene middelen nihil.
- De vervanging van de auto's voor GS wordt geactiveerd volgens de nota Investerings die uw Staten in november 2020 hebben vastgesteld. Dit wordt nu verwerkt in de Begroting 2021.

G. Financieel perspectief inclusief voorziene (autonome) ontwikkelingen

De begrotingsruimte 2021-2025 is door de voorziene (autonome) ontwikkelingen ten opzichte van C toegenomen tot € 11,8 miljoen in de resterende collegeperiode 2021-2023 en tot € 5,5 miljoen in de begrotingsperiode 2021-2025.

Bovenstaande laat zien dat wij voor het realiseren van onze ambities en het oplossen van zaken die echt moeten, een bedrag van € 11,8 miljoen beschikbaar hebben voor de resterende collegeperiode 2021-2023 en € 5,5 miljoen voor de begrotingsperiode 2021-2025.

2.2. Bestedingsvoorstellen

In deze paragraaf gaan wij in op de het beslag dat de bestedingsvoorstellen uit hoofdstuk 1 (zie tabel 7 hieronder) op de Algemene middelen leggen.

Tabel 7. Voorstellen

Voorstellen Kadernota 2021-2025	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Volgens afspraken met uw Staten							
Stikstof biodiversiteit	-	2.100,0	2.100,0	4.200,0	-	-	4.200,0
Provinciale meefinanciering (cofinanciering JTF)	-	2.950,0	2.950,0	5.900,0	-	-	5.900,0
Totaal voorstellen afspraken met uw Staten	-	5.050,0	5.050,0	10.100,0	-	-	10.100,0
Onontkoombare voorstellen							
Omgevingsvisie	340,0	590,0	-	930,0	-	-	930,0
Gebiedsgerichte aanpak/ samenwerking gemeenten op m.n. ruimtelijk economisch gebied	322,0	322,0	322,0	966,0	-	-	966,0
IPO - hogere bijdrage i.v.m. stikstof	-	329,0	329,0	658,0	328,0	328,0	1.314,0
Openbaar vervoerconcessies en corona (risico)	-	-	1.600,0	1.600,0	-	-	1.600,0
Formatie cultuur	154,8	156,3	163,9	474,9	171,7	-	646,5
Professionalisering acquisitie en lobby	350,0	450,0	450,0	1.250,0	-	-	1.250,0
IPO - hogere deelnemersbijdrage (algemeen)	170,0	170,0	170,0	510,0	170,0	170,0	850,0
Informatiestrategie	-	460,0	920,0	1.380,0	-	-	1.380,0
IPO - hogere bijdrage i.v.m. Kaderbrief/ Begroting 2022	-	365,5	346,1	711,6	303,5	304,7	1.319,8
Totaal onontkoombare voorstellen	1.336,8	2.842,8	4.301,0	8.480,5	973,1	802,7	10.256,3
Totaal voorstellen	1.336,8	7.892,8	9.351,0	18.580,5	973,1	802,7	20.356,3

bedragen x € 1.000

Bij de inzet voor een tweetal voorstellen, te weten Stikstof biodiversiteit en Provinciale Meefinanciering (cofinanciering JTF), voldoen wij aan de afspraken die wij met uw Staten bij de Kadernota 2020-2024 gemaakt hebben om in deze collegeperiode (letterlijke tekst vanuit Kadernota 2020-2024):

- 25% van de (structurele) meevallers, met een maximum van € 5,6 miljoen, zal worden ingezet voor de verder aanvulling van het budget voor Stikstof biodiversiteit (€ 6 miljoen als rekening wordt gehouden met de € 400.000 die nu al voor 2020 beschikbaar wordt gesteld);
- 25% van de (structurele) meevallers, met een maximum van € 5,9 miljoen, zal worden ingezet voor de verdere aanvulling van het budget Provinciale Meefinanciering (specifiek gelabeld voor Just Transition Fund (JTF)).

De bedragen die nu als voorstel opgenomen zijn, zijn de bedragen die wij voor deze collegeperiode nodig hebben. De verwachting is dat vanaf 2024 ook middelen nodig zijn voor beide voorstellen. Gelet op de ontwikkeling van het financieel perspectief zijn voor de jaren vanaf 2024 eerst nog geen middelen gereserveerd.

2.3. Dekkingsvoorstel

Het totaal aan voorstellen in de resterende collegeperiode 2021-2023 is € 18,6 miljoen en in de begrotingsperiode 2021-2025 € 20,4 miljoen (tabel 7). Het financieel perspectief geeft een ruimte van € 11,8 miljoen in de resterende collegeperiode 2021-2023 en € 5,5 miljoen in de begrotingsperiode 2021-2025 (tabel 2). Dit betekent dat er in de resterende collegeperiode 2021-2023 een tekort van € 6,7 miljoen ontstaat en in de begrotingsperiode 2021-2025 een tekort van € 14,9 miljoen.

Wij hebben gekeken op welke wijze wij verantwoord de begrotingsruimte kunnen vergroten. Hierbij hebben wij ons ook laten leiden door een positief structureel effect op onze begroting. Dit heeft ertoe geleid dat wij voorstellen om aan een tweetal 'knoppen' te draaien. Dit zijn:

1. Ruimte in de bestemmingsreserves
2. Uniformeren van de accesssystematiek

1. Ruimte in de bestemmingsreserves

Op basis van de stand per 31 december 2020 van de bestemmingsreserves hebben wij, conform onze afspraak met uw Staten (Financiële verordening 2021) bij de [Jaarstukken 2020](#) (vanaf blz. 298), in beeld gebracht wat de verplichte bedragen zijn, wat de gelabelde bedragen zijn en wat de vrije ruimte is. Ook is aangegeven wat per reserve de doelen zijn. Zoals ons college bij de behandeling van de Jaarstukken 2020 toegezegd heeft aan uw Staten, gaan wij in deze kadernota in op deze reserves.

Tabel 8 is een overzicht van alle reserves die wij als provincie hebben. Daarna volgt per reserve een toelichting.

Tabel 8 Overzicht reserves

Overzicht reserves						
Reserve	31-12-2020	waarvan verplicht	waarvan gelabeld	verwachte terugstorting van voorfin.	verwachte omvang van reserve na terugstorting	vrije ruimte na terugstorting voorfin.
Algemene reserve						
1 Algemene reserve	52.002	51.552	450		-	-
Bestemmingsreserves						
Stamkapitaal						
2 Compensatie dividend Essent	141.922	22.374	119.548	44.861	164.409	
Bereikbaarheid						
3 Afkoopsom vervanging kunstwerken Winschoterdiep	16.367	16.367	-	4.000	-	
4 Afkoopsom wegen/ waterwegen	67.851	25.284	406	20.700	62.861	62.861
5 Beheer wegen en kanalen	-	-	-	-	-	-
6 Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer (duVV)	72.029	42.547	27.383	-	2.099	2.099
7 Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)	83.113	4.192	77.421	-	1.499	1.499
8 Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)	131.543	131.543	-	-	-	-
Milieu, natuur en leefbaarheid						
9 Leefbaarheid krimpgebieden	652	504	-	-	148	149
10 Programma Landelijk Gebied (PLG)	48.934	17.630	31.304	-	-	-
11 Bodem en ondergrond (vorige naam: Bodemsanering)	12.199	7.300	2.300	-	2.599	2.599
12 Wabo	-	-	-	-	-	-
Programma-overstijgende/ overige reserves						
13 Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)	7.008	3.762	2.244	-	1.002	1.002
14 Provinciale Meefinanciering	10.393	2.168	6.068	-	2.158	2.157
15 Overboeking kredieten	12.166	12.166	-	-	-	-
16 Afschrijvingen	82.193	82.193	-	-	0	0
Bedrijfsvoering						
17 Automatisering	2.228	-	2.228	-	-	-
18 Apparaatskosten personeel (AKP)	6.901	-	6.901	-	-	-
19 Actieprogramma WEL	151	150	-	-	1	1
Totaal	747.653	419.732	276.253	69.561	236.776	72.367
bedragen x € 1.000						

Algemene reserve

Het doel van deze reserve is o.a. middelen te reserveren ter dekking van risico's (het incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit). Conform de Kadernota Risicomanagement inventariseren, kwalificeren en kwantificeren wij twee keer per jaar de risico's ter bepaling van het minimaal benodigde weerstandsvermogen (Jaarrekening en Begroting). Het bedrag dat voor het weerstandsvermogen gereserveerd is, is € 28 miljoen. Ook wordt deze reserve gebruikt bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen, daarbij gaat het om € 24 miljoen. In feite hebben we het hier dan over een egalisatiedeel binnen de algemene reserve.

Stamkapitaal

De reserve **Compensatie dividend Essent** is met name bedoeld om rendement te genereren dat het weggefallen dividend van Essent compenseert. In hoofdstuk 3 gaan wij nader op in op de minimale omvang, criteria voor onttrekkingen en het al dan niet compenseren van rentederving.

Bereikbaarheid

Zoals met u besproken bij de Jaarstukken 2020 op 26 mei jl., willen we toewerken naar een vereenvoudiging van de reserves binnen het begrotingsonderdeel Bereikbaarheid. De reserves zijn in het verleden voor verschillende doeleinden gebruikt en het is niet altijd duidelijk waarom aanspraak op een bepaalde reserve werd gedaan. Vooruitlopend op deze vereenvoudiging willen we nog niks

onttrekken aan deze reserves. Eerst willen we een beeld vormen welke reserves in de toekomst nodig zijn en wat de hoogte van deze reserves dient te zijn. Ons idee is om toe te werken naar vier reserves Bereikbaarheid, te weten:

1. Reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen
- dit is een egalisatiereserve voor het meerjarenprogramma beheer en onderhoud van wegen en waterwegen
2. Reserve Investerings in infrastructuur
- dit is een bestemmingsreserve voor investeringen, zoals het MIT
3. Reserve Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten
- dit is een bestemmingsreserve waarin we onder andere de risico's in het RSP-programma willen opvangen
4. Reserve Exploitatie openbaar vervoer en overige maatregelen
- dit is een bestemmingsreserve voor de middelen van de duVV, die vooral betrekking hebben op OV-projecten en exploitatie.

Deze nieuwe reserves werken wij bij de Begroting 2022 uit naar doelen en benodigde bedragen. Zodra het totaaloverzicht van benodigde bedragen duidelijk is, dan zullen we eventuele overbodige bedragen toevoegen aan het stamkapitaal. De vier nieuwe reserves vervangen de huidige zes reserves binnen het thema Bereikbaarheid, die wij hieronder kort toelichten.

De [reserve Afkoopsom Vervanging Kunstwerken Winschoterdiep](#) heeft als doel de vervanging van de kunstwerken Winschoterdiep te bekostigen. In de Kadernota 2019-2023 zijn de benodigde middelen voor de vervanging opgenomen. Deze vervangingsopgave is toen deels door deze reserve gedekt en deels vanuit de Algemene middelen.

De reserve [Afkoopsom wegen en waterwegen](#) had als doel het genereren van rendement om het onderhoud van de wegen en waterwegen die door het Rijk overgedragen waren, te dekken. Deze koppeling is losgelaten doordat de onderhoudsbudgetten structureel in de begroting opgenomen zijn, gedekt vanuit de Algemene middelen.

De [reserve Beheer wegen en kanalen](#) houdt bij het onlangs vastgestelde nieuwe meerjarenprogramma beheer en onderhoud dezelfde egalisatiefunctie als bij het vorige meerjarenprogramma.

In de [reserve Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer \(duVV\)](#) zijn middelen opgenomen voor het sparen en het opvangen van de risico's in de toekomstige jaarlijkse openbaar vervoer exploitatie en taken met een meerjarig karakter (zoals de uitgegeven concessies openbaar vervoer). Ook worden in deze reserve gespaard voor investeringen in duurzaamheid (zoals het vergroenen van de treindiensten), innovaties (zoals ERTMS en ATO) en de ontwikkeling van ons HUB-netwerk.)

De middelen in de [reserve Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport \(MIT\)](#) zijn voor het huidige programma MIT. Dit programma liep tot en met 2020 liep en nog niet alle projecten waren toen afgerond. De vrije ruimte in deze reserve is nodig voor eventuele tegenvallers bij de afrekening van afgeronde projecten.

De middelen in de [reserve Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn \(RSP\)](#) dienen als dekking voor de cofinanciering voor projecten in het regiospecifiek pakket. De middelen in deze reserve zijn alle gereserveerd voor de RSP-projecten. Over de middelen is afgesproken dat tegenvallers en meevallers in de RSP-projecten binnen hun eigen middelen opgevangen worden.

Milieu, natuur en leefbaarheid

De [reserve Leefbaarheid krimpgebieden](#) is ingezet om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van de negatieve effecten van bevolkingsdaling. De onderliggende subsidieregeling Leefbaarheid krimpgebieden is per eind 2020 afgelopen.

De [reserve Programma Landelijk Gebied \(PLG\)](#) is bedoeld voor het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De middelen in deze reserve zijn alle nodig voor dit doel.

In de [reserve Bodem en ondergrond](#) (voorheen: Bodemsanering) zijn middelen opgenomen ter dekking van saneringen. De vrije ruimte in deze reserve wordt ingezet bij het nieuwe Meerjarenprogramma Bodem en onderhoud, dat wij in november 2020 hebben vastgesteld.

De [reserve Wabo](#) is een egalisatiereserve die tekorten en overschotten van de heffing van de Wabo-leges egaliseert. De reserve heeft per eind 2020 geen saldo. Bij de Najaarsmonitor 2021 zullen wij uw Staten informeren over de verwachte legesinkomsten, omdat wij dan meer inzicht hebben in het aantal aanvragen voor 2021.

Programma-overstijgende/ overige reserves

De [reserve Economische, Sociale en Fysieke infrastructuur \(ESFI\)](#) dient voor verschillende uitvoeringsprogramma's op het gebied van ruimte en water, bereikbaarheid, economie en cultuur en maatschappij. Bij de afrekening van een aantal projecten is een vrijval van in totaal € 1,0 miljoen opgetreden. Hiervan wordt € 55.000 ingezet voor het tekort bij project Ringweg Reitdiepplein, dit voorstel treffen uw Staten aan bij de Voorjaarsmonitor 2021, die uw Staten tegelijk met deze kadernota bespreken. De voorgestelde vrijval uit deze reserve is daardoor € 947.000.

De [reserve Provinciale Meefinanciering](#) wordt ingezet om veel economische programma's (EFRO, MIT, Interreg, POP, Waddenfonds) te cofinancieren. De vrije ruimte van € 2,1 miljoen is in feite geen vrije ruimte, maar is hard nodig om de eind 2020 al ingediende/bekende cofinancieringsaanvragen te kunnen bedienen.

In de [reserve Overboeking kredieten](#) zijn middelen opgenomen voor het waarborgen van kredieten na de jaarovergang voor de continuïteit in de uitvoering van beleid en het realiseren van de maatschappelijke ambities, bijvoorbeeld middelen die meerjarig geraamd zijn.

De [reserve Afschrijvingen](#) zijn de middelen opgenomen van investeringswerken die afgeschreven worden en waarvoor eerder gespaard is of die vanuit een bestemmingsreserve afkomstig zijn.

Bedrijfsvoering

De [reserve Automatisering](#) is een egalisatiereserve van lasten en baten voor de aanschaf, beheer en onderhoud van ICT-voorzieningen.

De [reserve Apparaatskosten Personeel](#) is een egalisatiereserve voor de apparaatskosten personeel die gedurende de collegeperiode beschikbaar zijn. Eind 2022 wordt deze reserve met uw Staten afgerekend.

Tot slot, is in de [reserve Actieprogramma Wel](#) nog een bedrag van € 151.000 opgenomen. Dit betreft een post die in 2021 met de betreffende gemeente afgerekend zal worden. Daarna kan deze reserve opgeheven worden.

Conclusies

- 1) Op basis van bovenstaande analyse van de reserves concluderen wij dat de reserves nog steeds voldoen aan de doelen waarvoor zij ingesteld zijn en dat deze doelen, zoals wij nu zien, niet veranderen. Daarbij merken wij op dat de reserves van het thema Bereikbaarheid bij de Begroting 2022 worden vereenvoudigd conform de toezegging bij uw behandeling van de Jaarstukken 2020.
- 2) Er is vrijval vanuit de reserve ESFI van € 947.000.
- 3) De overige vrije ruimte is nodig ter realisatie van ambities die in gang gezet zijn.

2. Uniformeren van de accessystematiek

De decentralisatie-uitkeringen Verkeer en vervoer en Natuur (Programma Landelijk Gebied- duPLG) zijn een aantal jaar geleden toegevoegd aan de algemene uitkering. Wij hebben geconstateerd dat wij deze middelen niet op een gelijke wijze indexeren met de verwachte prijsstijgingen. En dat deze middelen ook op een andere wijze geïndexeerd worden dan de andere beleidskredieten. Het blijkt dat de prijsindexatie op de duVV hoger is dan de indexatie op andere beleidskredieten en dat duPLG überhaupt geen prijsindexatie heeft gekregen. Wij vinden het van belang om uniformering aan te brengen en daarom hebben wij een indexeringsystematiek doorgevoerd die voor iedereen gelijk is (afhankelijk van beleidssector o.b.v. CPB ramingen).

Wij stellen voor om voor beide voormalige doeluitkeringen een gelijke systematiek van indexeren toe te passen en de sectoreigen indexatie toe te passen. Voor de duVV beginnen wij in 2022 omdat het bestedingsplan voor 2021 al vastgesteld is. De indexering op de duPLG gaat in 2021 in. Door deze gelijkschakeling ontstaat tevens structurele begrotingsruimte. Voor de resterende collegeperiode 2021-2023 is dat € 6,7 miljoen, voor de begrotingsperiode 2021-2025 is dat € 14,5 miljoen.

Het draaien aan de twee knoppen levert in de resterende collegeperiode 2021-2023 een bedrag op van € 7,7 miljoen. Voor de periode 2021-2025 gaat het om een bedrag van € 15,4 miljoen. Dit is zichtbaar gemaakt in tabel 9.

In onderstaande tabel staat de confrontatie tussen de beschikbare middelen, zijnde de begrotingsruimte en de ruimte vanuit de knoppen, en de voorstellen.

Tabel 9 Dekking voorstellen Kadernota 2021-2025

Dekking voorstellen Kadernota 2021-2025	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Begrotingsruimte (tabel 2)	8.619,8	393,8	2.833,1	11.846,7	540,6	-6.904,3	5.483,0
Voorstellen (tabel 7): Opgenomen in begrotingswijziging bij deze kadernota, - uitgaven starten in 2021	1.336,8	1.688,3	1.105,9	4.130,9	341,7	170,0	4.642,5
Te verwerken in primitieve Begroting 2022, - uitgaven starten in 2022 e.v.	-	6.204,5	8.245,1	14.449,6	631,5	632,7	15.713,8
Totaal voorstellen	1.336,8	7.892,8	9.351,0	18.580,5	973,1	802,7	20.356,3
Begrotingsruimte na voorstellen	7.283,0	-7.498,9	-6.517,9	-6.733,8	-432,5	-7.707,1	-14.873,4
Vanuit knoppen: Uniformeren accesssystematiek Vrijval uit reserve ESFI	516,1 947,0	2.905,1	3.303,8	6.725,0 947,0	3.562,7	4.203,9	14.491,6 947,0
Knoppen	1.463,1	2.905,1	3.303,8	7.672,0	3.562,7	4.203,9	15.438,6
Begrotingsruimte	8.746,1	-4.593,8	-3.214,1	938,2	3.130,2	-3.503,2	565,2
Begrotingsruimte na herfasering	338,2	300,0	300,0	938,2	3.130,2	-3.503,2	565,2
<i>bedragen x € 1.000</i>							

De begrotingsruimte hebben wij geherfaseerd zodat de middelen beschikbaar zijn in de jaren waarin dat nodig is. Dit doen wij via de Algemene reserve.

Het financieel perspectief na de voorstellen en het dekkingsvoorstel is:

Tabel 10 Financieel perspectief na voorstellen en dekkingsvoorstel

Financieel perspectief	2021	2022	2023	Totaal 2021-2023	2024	2025	Totaal 2021-2025
Begrotingsruimte na voorstellen en dekkingsvoorstel	338,2	300,0	300,0	938,2	3.130,2	-3.503,2	565,2
Flexibel budget	-	500,0	500,0	1.000,0	2.000,0	2.000,0	5.000,0
Financieel perspectief	338,2	800,0	800,0	1.938,2	5.130,2	-1.503,2	5.565,2
<i>bedragen x € 1.000</i>							

Wij stellen voor om de begrotingsruimte van € 1,9 miljoen (inclusief flexibel budget van € 1 miljoen) in de resterende collegeperiode 2021-2023 en van € 5,6 miljoen (inclusief flexibel budget van € 5 miljoen) in de begrotingsperiode 2021-2025 verder niet in te zetten en beschikbaar te houden voor de Begroting 2022/ Kadernota 2022-2026.

2.4 Cofinancieringsfonds

Wij doen hier een aankondiging van een eventuele introductie van een cofinancieringsfonds. Met een cofinancieringsfonds ontstaat een opening om gebruik te kunnen maken van de vele financiële mogelijkheden van het Rijk en Europa, die forse regionale cofinanciering (van provincie of stakeholders) met zich meebrengen. Het gaat dan om projecten die ofwel qua doel ofwel qua budgettaire redenen niet passen in bestaande fondsen.

Wat betreft de onderwerpen (type projecten) denken we op voorhand aan een brede scope, economie, leefbaarheid, mobiliteit, energie, natuur, stikstof, water en klimaat etc. Het fonds kan zo

breed en smal worden gemaakt als nodig, inzet zou minimaal moeten zijn dat het de grote maatschappelijke doelen van de provincie ondersteunt.

Het fonds willen wij voeden vanuit de bestaande middelen en een deel vanuit het stamkapitaal, waarbij wij de ondergrens van € 100 miljoen uiteraard respecteren.

Wij willen hierover graag met uw Staten van gedachten wisselen, met als doel om dit bij de Begroting 2022 nader uit te kunnen werken.

2.5. Risico's/onzekerheden

Het financieel perspectief 2021-2025 is met de nodige onzekerheden omgeven. De belangrijkste onzekerheden lichten wij hieronder toe.

1. Gevolgen coronacrisis

Als gevolg van de corona-uitbraak heeft de Rijksoverheid een aantal maatregelen getroffen (intelligente lockdown) die financiële gevolgen hebben voor de provinciale financiën. In de Meicirculaire 2021 is daarover opgenomen dat voor medeoverheden eerder afgesproken is dat de bestaande afspraken met betrekking tot de reële compensatie van de extra uitgaven en de inkomstenderving met betrekking tot corona voor de reeds in kaart gebrachte dossiers voor de eerste twee kwartalen van 2021 gelden.

Op sommige terreinen zijn eerder al specifieke afspraken voor heel 2021 gemaakt. Daarbij heeft het Rijk aangegeven dat zij de reële kosten en inkomstenderving zullen compenseren. Voor het openbaar vervoer is met het Rijk afgesproken om de beschikbaarheidsvergoeding te verlengen voor heel 2021.

Aanvullend hierop heeft het kabinet besloten de reële compensatie voor de inkomstenderving over 2021 over het gehele kalenderjaar te bezien. Daarnaast reserveert het kabinet voor het derde kwartaal 2021 middelen voor de regionale en lokale cultuur waarvan een deel voor de instandhouding van de regionale en lokale culturele infrastructuur en een deel ter compensatie voor de inkomstenderving van medeoverheden door onder andere het kwijtschelden van huren. Het bedrag dat beschikbaar komt voor de provincie Groningen is nog niet bekend.

Gezien de economie weer opengaat in de tweede helft van dit jaar reserveert het Rijk voor andere dossiers in beginsel geen nieuwe middelen. Wel zegt het Rijk in de Meicirculaire 2021 toe dat "Mochten toch weer coronamaatregelen getroffen moeten worden die tot extra kosten voor medeoverheden leiden in het derde kwartaal voor de reeds in kaart gebrachte dossiers dan zal tijdig met de medeoverheden overlegd worden met betrekking tot de reële compensatie".

2. Pensioenpremie 2022 e.v./Pensioenakkoord/CAO 2021 e.v.

Vooralsnog bestaat alleen duidelijkheid over de te betalen pensioenpremie in 2021. In hoeverre de komende jaren een verdere verhoging van de premie nodig is, is afhankelijk van diverse factoren zoals de economische ontwikkeling, de te behalen beleggingsresultaten, de door de pensioenfondsen te hanteren rekenrente en de uiteindelijke dekkingsgraad.

Voor 2021 en volgende jaren blijft vooralsnog onzekerheid bestaan over de gevolgen van de voor die jaren nog af te sluiten cao's. Tevens zal de uitwerking van het pensioenakkoord nog lokaal geregeld moeten worden. Voor het onderdeel pensioenpremie en uitwerking pensioenakkoord hebben wij in het begrotingsjaar 2022 1% van de loonsom gereserveerd.

3. Afwijkende ontwikkelingen van rente, dividenden en inflatie

Voor de verwachte loon- en prijsontwikkelingen hebben wij ons gebaseerd op de verwachtingen, die het Centraal Planbureau (CPB) in september 2020 heeft gepresenteerd. De kans bestaat dat in de loop van de komende jaren zal blijken dat er sprake is van een afwijkende ontwikkeling van lonen, prijzen, rente en dividenden. Afhankelijk van de richting van de afwijkingen kan dit leiden tot verslechtingen dan wel verbeteringen van het financieel perspectief.

4. Klimaatakkoord/elektrische voertuigen

In het klimaatakkoord zijn beleidsvoornemens vastgelegd om het Elektrisch Vervoer (EV) te stimuleren. Daar waar dit gebeurt door het vrijstellen van mrb voor EV heeft dit direct invloed op de

heffing van opcenten door de provincie. Net als in het verleden bij de Autobrief II zijn elektrische personenauto's tot en met 2024 vrijgesteld van de mrb en daarmee in principe ook van opcenten.

Provincies hebben aangedrongen op compensatie van de gederfde inkomsten. Om een beeld te krijgen van de hoogte van de derving is de Raad voor het openbaar bestuur (ROB) gevraagd een uitspraak te doen of er sprake is van derving en vervolgens op welke wijze deze derving gecompenseerd dient te worden.

De Raad voor het openbaar bestuur heeft desgevraagd vastgesteld dat een eenzijdige maatregel van het Rijk leidt tot een inperking van de belastinggrondslag van de provincies. Dit betekent een aantasting van de open huishouding van de provincies. Door de inperking van de belastinggrondslag lopen zij potentiële inkomsten mis. Vervolgens ligt de vraag voor, via welke bekostigingswijze de financiële gevolgen voor de provincies kunnen worden opgevangen.

Bij de afweging of en op welke wijze de provincies gecompenseerd moeten worden, dienen de politieke, bestuurlijke en financiële verhoudingen mee te wegen. Zo is het Interbestuurlijk Programma (IBP) de klimaatopgave nadrukkelijk als een gezamenlijke opgave van de verschillende overheidslagen bestempeld. Tegelijkertijd is bij het sluiten van het Klimaatakkoord niet vastgelegd dat het aandeel van de provincies in de Klimaatopgave bestaat uit het afzien van de opcenten mrb op EV. Uitgangspunt voor de Raad is dat uit artikel 2 Fw volgt dat zonder een nadrukkelijke politiek-bestuurlijke weging het in de rede ligt dat het Rijk de provincies compenseert voor de gederfde inkomsten uit de opcenten MRB ten gevolge van het invoeren van de (gedeeltelijke) mrb-vrijstelling op (PH)EV's.

Ondanks herhaalde malen agenderen in diverse bestuurlijke overleggen afgelopen jaar heeft het IPO het kabinet tot nu toe nog niet kunnen bewegen een bestuurlijk-politieke afweging te maken over het ROB-advies. Onduidelijk is dus of en hoeveel er gecompenseerd gaat worden, ondanks het zwaarwegende advies van de ROB om te compenseren.

Het onderwerp maakt nu onderdeel uit van de formatiebesprekingen; de minister van BZK heeft in het laatste BOFv van 7 april 2021 aangegeven dat dit onderwerp onderdeel uitmaakt van de werkzaamheden van de werkgroep Financiën. Voorlopig is dus nog onduidelijk welke kant het opgaat met deze compensatie. Zolang er echter geen harde afspreken zijn gemaakt, zal het risico van uitholling van de belastinggrondslag reëel blijven.

5. Herverdeeleffecten gewijzigd/nieuw verdeelmodel Provinciefonds vanaf 2021 e.v.

In het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 23 mei 2018 is afgesproken dat de actualisatie van het verdeelmodel van het Provinciefonds in een gelijk partnerschap wordt opgepakt door de provincies en de fondsbeheerders (BZK en FIN).

Stand van zaken

Eind 2020 is gestart met het onderzoek naar de herijking van het provinciefonds. Het plan van aanpak is inmiddels gereed en de aanbesteding van het onderzoek start in de zomer van 2021. Het onderzoek wordt begeleid door IPO (vanuit IPO zelf en vanuit een viertal provincies), de ROB en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Financien.

Een nieuw of gewijzigd verdeelmodel zal op termijn aanleiding kunnen geven tot een andere verdeling van de middelen over de provincies en daarmee tot herverdeeleffecten. Dat is afhankelijk van de uitkomsten van genoemd onderzoek.

2.6. Uitwerking uitvoeringsagenda

In de Statenvergadering van 5 februari 2020 hebben uw Staten gesproken over de voortgang van de verschillende blokken van de Uitvoeringsagenda ([voordracht 2019-222457](#)). De blokken 1 t/m 8 zijn verdeeld naar inhoudelijke blokken en financiële blokken. Vanwege de nadrukkelijke relatie van blok 7 met de kadernota wordt hier nader op ingegaan. Blok 7 gaat over "structurele lasten in de begroting structureel dekken".

Om dat te kunnen bepalen, hebben wij een set van criteria opgesteld om de vraag te kunnen beantwoorden welke taken moeten worden voorzien van structurele dan wel incidentele budgetten. Met deze set criteria blijven wij voldoen aan de voorschriften van het Besluit Begroting en

Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) waarin vastgelegd is dat op het totaal van de begroting de structurele lasten door structurele baten moeten zijn gedekt. Een herijking van de structurele en incidentele budgetten zou vervolgens uitgevoerd worden.

De basis voor de criteria is de verdeling van onze taken naar kerntaken wettelijk, kerntaken niet-wettelijk en overige taken. Om te bepalen of taken wettelijk zijn of kerntaken, zijn wij uitgegaan van [Kompas 2020](#) waarin de provincies gezamenlijk hun zeven kerntaken benoemd hebben. Dit zijn:

- Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer
- Milieu, energie & klimaat
- Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden
- Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer
- Regionale economie
- Culturele infrastructuur & monumentenzorg
- Kwaliteit van het openbaar bestuur

Deze kerntaken zijn vervolgens onderverdeeld in 'kerntaken wettelijk' en 'kerntaken niet wettelijk'. Als de kerntaak gebaseerd is op een wet dan wel wettelijke regeling, wordt de aanduiding 'kerntaak wettelijk' gehanteerd. Anders is er sprake van een 'kerntaak niet wettelijk'.

Budgetten voor 'kerntaken wettelijk' en 'kerntaken niet-wettelijk' zouden in beginsel structureel moeten worden geregeld, tenzij het evident gaat om zaken, projecten of subsidies met een tijdelijk karakter dan wel eindig doel. De overige taken zouden als incidenteel opgenomen moeten zijn. Als wij onze begroting naast deze criteria leggen, blijkt dat onze begroting daaraan voldoet.

Wel hebben we gezien dat we voor enkele 'overige taken' structureel middelen in de begroting hebben opgenomen. Wij kunnen ons voorstellen dat een discussie over de mogelijke keuzes hierover op een moment in aanloop naar een nieuwe statenperiode plaatsvindt. Dan kunnen ook keuzes gemaakt worden over de hoogte van structurele budgetten in relatie tot het gewenste kwaliteitsniveau van uitvoering van beleid. Een eerder moment lijkt ons niet opportuun omdat veel programma's nu al in uitvoering zijn.

Hoofdstuk 3. Stamkapitaal: omvang, criteria en inzet

Bij de behandeling van de Begroting 2021 hebben wij toegezegd om met uw Staten in gesprek te gaan over de minimale omvang van het stamkapitaal, ofwel de reserve Compensatie dividend Essent, over criteria om middelen te onttrekken aan het stamkapitaal en het al dan niet compenseren van de rentederving aan het stamkapitaal.

De reserve is ingesteld toen in 2009 de aandelen Essent verkocht werden. Een deel van de opbrengst die totaal ongeveer € 380 miljoen was, te weten € 100 miljoen is in 2010 in de daarvoor ingestelde reserve Compensatie dividend gestort. Tegelijkertijd hebben uw Staten besloten om deze € 100 miljoen vanuit de algemene reserve aan te vullen met € 61 miljoen die als vrije ruimte beschikbaar was. Deze reserve wordt ook wel 'stamkapitaal' genoemd.

Met deze € 100 miljoen werd beoogd voldoende rente-inkomsten te generen om het weggefallen dividend van € 4 miljoen te compenseren. Op basis van de toen verwachte rentestanden is berekend dat om een rente-inkomst van € 4 miljoen te hebben, het stamkapitaal minimaal € 100 miljoen zou moeten zijn.

De rente-inkomsten werden tot de Kadernota 2019-2023 gebruikt om de reserves ESFI en MIT eeuwigdurend te vullen ter dekking van (project)voorstellen. Bij de Kadernota 2019-2023 is deze relatie losgelaten en worden vanaf 2021 de renteopbrengsten toegevoegd aan de Algemene middelen. De (project)voorstellen worden sindsdien, net als andere voorstellen integraal afgewogen bij de kadernota. De projecten in het kader van het nieuwe MIT zijn dan ook bij de integrale afweging bij de Kadernota 2019-2023 gedekt vanuit de Algemene middelen.

De stand van de reserve Compensatie dividend Essent is opgenomen in tabel 11.

Tabel 11 Stand van reserve Compensatie dividend Essent

Stamkapitaal - reserve Compensatie dividend Essent	
Stand per 31 december 2020	€ 119,5 miljoen
Verwachte stortingen:	
Vanuit Grex Blauwestad	€ 28,4 miljoen
Vanuit Groningen Airport Eelde	€ 8,5 miljoen
Vanuit liquidatie EBG	€ 8,0 miljoen
Verwachte eindstand	€ 164,4 miljoen

Wij zijn van mening dat los van het vraagstuk wat de minimale omvang van het Stamkapitaal moet zijn, de afspraken ten aanzien van verwachte stortingen in stand moeten blijven.

3.1. Minimale omvang van het stamkapitaal

De renteopbrengsten zijn de afgelopen jaren steeds lager geworden. Belangrijkste oorzaken zijn niet alleen de zeer lage rente maar ook het verplichte schatkistbankieren. Op dit moment ontvangen wij rente door het verstrekken van leningen aan medeoverheden en, zoals onlangs gebeurde aan Enexis. De rente op het schatkistbankieren is momenteel 0%, dit is ook het minimumpercentage. De verwachting is dat de korte termijnrente tot 2025 nihil blijft. Dat betekent minder begrotingsruimte.

Voorgesteld wordt om € 100 miljoen als ondergrens aan te houden ondanks de lage rente. Bij de huidige lage rentestand is namelijk een zeer groot kapitaal nodig voor een rendement van € 4 miljoen. Wij achten een minimale omvang van € 100 miljoen voldoende omdat als de rentestanden gaan stijgen, er weer financiële ruimte ontstaat.

3.2. Criteria voor inzet van het stamkapitaal

Om het stamkapitaal op duurzame wijze in te zetten, leggen wij hierbij aan uw Staten criteria voor om middelen te kunnen onttrekken. Het gaat hierbij om criteria die gericht zijn op het leveren van een bijdrage aan een langjarig en duurzaam effect voor de toekomst van Groningen. We hebben hierbij onderscheid gemaakt in inhoudelijke criteria en financiële criteria.

Inhoudelijke criteria:

- Moet passen in het beleid van de provincie Groningen
- Moet bijdragen aan het realiseren van duurzame en toekomstbestendige provinciale doelen met een aantoonbaar langjarig rendement
- Heeft tot doel de negatieve effecten van majeure onvoorziene gebeurtenissen (vergelijkbaar met corona), die substantieel impact hebben op de realisatie van provinciale doelen, te mitigeren
- Wordt ingezet op initiatieven die robuust zijn
- Wordt ingezet op initiatieven met een bovenlokaal karakter
- Wordt niet ingezet voor personele knelpunten, maximaal 5% van benodigde bedrag is voor personele kosten
- Wordt niet ingezet voor bijdragen in exploitaties (dit om bijdragen met een structureel karakter te voorkomen)

Financiële criteria:

- Wordt als cofinanciering ingezet om (meer) bijdragen van derden te genereren
- Wordt ingezet ter dekking van incidentele kosten en dus niet voor structurele kosten
- Het dient te gaan om substantiële kosten met een ondergrens van € 1,0 miljoen
- Kan niet uit reguliere budgetten uit de begroting of uit de reserves gedekt worden

3.3. Compensatie van rentederving

Bij elke uitname uit het stamkapitaal hebben wij tot nu toe rekening gehouden met het compenseren van de rentederving. De reden hiervoor was dat het uitgenomen bedrag geen rendement meer kan genereren, hetgeen gevolgen heeft voor de begrotingsruimte. Deze rentederving was in de vorm van een eenmalige uitname die 10 jaar rentederving compenseerde, met andere woorden een afkoopsom als onderdeel van de uitname.

Het te onttrekken bedrag is inclusief de gederfde rente, waarbij wij een percentage van 2,5% hanteren. In de praktijk blijkt dit eigenlijk een theoretisch exercitie te zijn omdat de werkelijke rente geen 2,5% is en aan het stamkapitaal te veel (in tijden van lage rente) of te weinig (in tijden van hoge rente) onttrokken wordt.

Omdat het wel een belangrijk aandachtspunt is, stellen wij voor om bij voorgenomen uitnamen de structurele gevolgen voor de begrotingsruimte in beeld te brengen. Dit doen wij op basis van de twee parameters, te weten omvang van uitname en het dan geldende rentepercentage. Op basis hiervan zullen wij uw Staten per uitname een onderbouwd voorstel voorleggen inclusief compensatie voor rentederving of een uitname exclusief compensatie voor rentederving.

Bijlagen

1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2021-2025
2. Overzicht door uw Staten vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoordrachten en door GS in mandaat genomen besluiten

Bijlage 1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2021-2025

In onderstaande tabel staan de uitgangspunten voor de budgetten in de meerjarenramingen 2021-2025.

Accressen/omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
LASTEN					
1. Apparaatskosten:	2,8921%	2,0671%	3,6311%	3,7630%	3,7630%
Waarvan:	in %				
Personele kosten, incl. sociale lasten en incidentele looncomponent	75,0%	3,6000%	2,5000%	4,5000%	4,5000%
Goederen en diensten ^{1) en 2)}	19,4%	0,9900%	0,9900%	1,3200%	2,0000%
Kapitaallasten	5,6%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
2. Exploitatie-/budgetsubsidies (incl. cultuurnota):	2,6000%	1,8000%	2,3000%	2,3000%	2,3000%
3. Vaste bijdragen	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
4. Goederen en diensten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
- ten laste van heffingen/ overig ²⁾	0,0000%	0,0000%	0,0000%	2,0000%	2,0000%
- uitzonderingen	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
5. Belastingen:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
- overig ²⁾	0,0000%	0,0000%	0,0000%	2,0000%	2,0000%
6. Inkomensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
- overig ²⁾	0,0000%	0,0000%	0,0000%	2,0000%	2,0000%
7. Vermogensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
- overig ²⁾	0,0000%	0,0000%	0,0000%	2,0000%	2,0000%
8. Te betalen rente:					
- kortlopende leningen	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
- nieuwe langlopende leningen	2,5100%	2,7600%	5,5900%	2,9800%	2,2300%
- eigen vermogen	2,5000%	2,5000%	2,5000%	2,5000%	2,5000%
- rente-omslagpercentage via berekening	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BATEN					
11. Vergoeding personeelskosten, excl. incidenteel	2,6000%	1,5000%	2,5000%	2,5000%	2,5000%
12. Vergoeding apparaatskosten	2,8921%	2,0671%	3,6311%	3,7630%	3,7630%
13. Vergoeding goederen en diensten					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,5000%	1,5000%	2,0000%	2,0000%	2,0000%
- overig ²⁾	0,0000%	0,0000%	0,0000%	2,0000%	2,0000%
- vaste vergoeding	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
13. Legestarieven	1,6000%	1,6000%	1,6000%	1,6000%	1,6000%
14. Groei voertuigenpark	0,2500%	0,2500%	0,2500%	0,2500%	0,2500%
15. Tarieven opcenten mrb per 1 januari	1,6000%	1,6000%	1,6000%	1,6000%	1,6000%
16. Accres Provinciefonds ³⁾	3,7100%	3,1000%	2,3000%	2,4000%	3,1000%

1) In principe geldt hier voor vanaf 2021 de nullijn. Echter in sommige gevallen zijn de uitgaven niet beïnvloedbaar en krijgen wij met kostenstijgingen te maken. Dit betreft ook de materiële apparaatskosten beheer en onderhoud wegen en kanalen.

Het weergegeven percentage is een gewogen gemiddelde van deze drie componenten.

2) In het kader van het Coalitieakkoord 2019-2023 worden de accressen van kredieten en materiële apparaatskosten vanaf 2021 op 0% per jaar gesteld.

3) Het accres Provinciefonds wordt vanaf 2018 gebaseerd op de verwachte ontwikkeling van de totale rijksuitgaven onder het uitgavenplafond.

Bijlage 2. Overzicht door PS vastgestelde/vast te stellen begrotingswijzigingen bij separate Statenvoordrachten en door GS in mandaat genomen besluiten

A. Door PS bij separate voordrachten vastgestelde/vast te stellen begrotingswijzigingen 2021

					bedragen x€ 1.000				
Programma	Productgroep	Toelichting/omschrijving	PS-datum	Lasten/Baten	2021	2022	2023	2024	2025
1. Ruimte en water									
	8100	Uitbr. industrie Eemshaven met Oostpolder; fase 2	nog vast te stellen	Lasten	700,0	500,0	300,0		
					Totaal lasten	700,0	500,0	300,0	0,0
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	700,0	500,0	300,0	0,0
2. Milieu en energie									
	4400	Begroting Omgevingsdienst Groningen 2021/2022	2-6-2021	Lasten	464,9	407,3	325,5	249,9	269,4
					Totaal lasten	464,9	407,3	325,5	249,9
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	464,9	407,3	325,5	249,9
3. Platteland en natuur									
	5100	Begroting Prolander 2022	2-6-2021	Lasten		14,2	50,0	48,9	8,6
					Totaal lasten	0,0	14,2	50,0	48,9
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	14,2	50,0	48,9
4. Bereikbaarheid									
	2100	Aanpak Ring Zuid (RSP)	3-2-2021	Lasten	32.395,4	14.459,7	20.819,0	10.325,9	
	2100	Aanpak Ring Zuid; N33 (RSP; bijdrage Rijk+gem.)	3-2-2021	Baten	17.504,3	7.724,5	11.695,3	5.800,7	
	2101	Afkoopsom Blauwe Roos	2-6-2021	Lasten	139,6				
	2300	Wunderline realisatie bouwstap 1, voorb. bouwst.2	21-4-2021	Lasten	1.000,0	10.850,0	15.233,3	14.516,7	
	2300	Vervanging werkschepen	nog vast te stellen	Lasten		-350,0			
	2300	Spoor Veendam-Stadskan. (RSP; bijdr. Rijk+gem.)	3-2-2021	Baten	-239,4	-176,4			
	2300	Wunderline bouwstap 1+2 (RSP; bijdr. Rijk+gem.)	21-4-2021	Baten	561,8	3.594,4	3.640,5		
	2300	Wunderline bouwstap 1+2 (spec. uitk. Min. I&W)	21-4-2021	Baten		3.451,5	5.063,5	2.214,0	
	2300	Wunderline bouwstap 1+2 (subsidie CEF-T)	21-4-2021	Baten		1.000,0	1.892,0		
	0804	Vervanging werkschepen (res. afschrijvingen)	nog vast te stellen	Lasten		350,0			
	0804	Ontr. res. RSP: ARZ; N33; spoor Veendam-Stadsk.	3-2-2021	Baten	13.940,6	5.888,4	9.123,7	4.525,2	
	0804	Ontr. res. MIT: N33; spoor Veendam-Stadskanaal	3-2-2021	Baten	1.189,9	1.023,2			
	0804	Wunderline bouwstap 1+2 (reserve RSP)	21-4-2021	Baten	438,2	2.804,1	2.840,0		
	0804	Wunderline bouwstap 1+2 (res. afkoopsommen)	21-4-2021	Baten			1.797,3	12.302,7	
	0804	Afkoopsom Blauwe Roos (res. afkoopsommen)	2-6-2021	Baten	139,6				
					Totaal lasten	33.535,0	25.309,7	36.052,3	24.842,6
					Totaal baten	33.535,0	25.309,7	36.052,3	24.842,6
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Openbaar bestuur									
	1901	Begroting SNN 2021 en 2022	2-6-2021	Lasten	85,0	945,0	978,6	1.012,3	1.048,0
					Totaal lasten	85,0	945,0	978,6	1.012,3
					Totaal baten	0,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	85,0	945,0	978,6	1.012,3
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering									
	0808	Storting res. Afschrijvingen Knijsbrug e.o.	3-2-2021	Lasten	1.540,0				
	0808	Ontr. res. MIT Knijsbrug e.o.	3-2-2021	Baten	1.540,0				
					Totaal lasten	1.540,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal baten	1.540,0	0,0	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0
					Eindtotaal lasten	36.324,9	27.176,2	37.706,4	26.153,7
					Eindtotaal baten	35.075,0	25.309,7	36.052,3	24.842,6
					Eindtotaal saldo	1.249,9	1.866,5	1.654,1	1.311,1

Door GS in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2021

					bedragen x € 1.000				
Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2021	2022	2023	2024	2025
1. Ruimte en water									
8200	Specifieke uitkering Flexpool	K24688	A	Lasten	331,6	331,6			
8200	Overboeking 2020-2021: DU Versnelling flexwonen	K24958	B	Lasten	185,1				
8200	Specifieke uitkering Flexpool	K24688	A	Baten	331,6	331,6			
3900	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten		1.459,1			
3900	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	291,8	-1.167,3	291,8	583,6	
3900	Overboeking 2020-2021: DU Hydrologische maatregelen	K24958	B	Lasten	316,1				
3900	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten		1.459,1			
3900	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	291,8	-1.167,3	291,8	583,6	
0801	Overboeking 2020-2021: Reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	501,2				
Totaal lasten					1.124,6	623,4	291,8	583,6	0,0
Totaal baten					1.124,6	623,4	291,8	583,6	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Milieu en energie									
4102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Lasten	3.500,0	3.500,0	3.500,0	3.500,0	
4102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Baten	3.500,0	3.500,0	3.500,0	3.500,0	
4602	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Lasten	576,0	576,0	576,0	502,0	
4602	Specifieke uitkering NPG 2021 Fin.regeling warmtetransitie	SP24218	A	Lasten	1.000,0	1.000,0	1.000,0	1.000,0	
4602	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	7.081,7				
4602	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Baten	576,0	576,0	576,0	502,0	
4602	Specifieke uitkering NPG 2021 Fin.regeling warmtetransitie	SP24218	A	Baten	1.000,0	1.000,0	1.000,0	1.000,0	
4602	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	7.081,7				
Totaal lasten					12.157,7	5.076,0	5.076,0	5.002,0	0,0
Totaal baten					12.157,7	5.076,0	5.076,0	5.002,0	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Platteland en natuur									
5201	Landschapscompensatie: Bijdrage Tennet (excl. AKP-deel)	K25372	A	Lasten	2.043,0	2.752,0	2.609,0	2.252,0	1.251,0
5201	Landschapscompensatie: Bijdrage Tennet (incl. AKP-deel)	K25372	A	Baten	2.463,0	2.817,0	2.674,0	2.316,0	1.315,0
5202	Specifieke uitkering IBP Voed: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Lasten	1.128,4	1.128,3			
5202	Overboeking 2020-2021: DU Meerj.progr. Eems-Dollard 2050	K24958	B	Lasten	329,3				
5202	Progr. Rijke Waddenzee: bijdr. prov. Fryslân en Noord-Holland	K692	A	Lasten	294,5	294,5			
5202	Specifieke uitkering IBP Voed: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Baten	1.128,4	1.128,3			
5202	Progr. Rijke Waddenzee: bijdr. prov. Fryslân en Noord-Holland	K692	A	Baten	294,5	294,5			
5300	Specifieke uitkering Aankoop veehouderijen	K25372	A	Lasten	4.890,8				
5300	Specifieke uitkering Aankoop veehouderijen	K25372	A	Baten	4.890,8				
6100	Specifieke uitkering IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Lasten	749,5	749,4			
6100	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	10.050,0				
6100	Overboeking 2020-2021: DU Regiodeal natuurincl. landbouw	K24958	B	Lasten	749,2				
6100	Specifieke uitkering IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Baten	749,5	749,4			
6100	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	10.050,0				
0803	Overboeking 2020-2021: Reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.078,5				
Totaal lasten					20.234,7	4.924,2	2.609,0	2.252,0	1.251,0
Totaal baten					20.654,7	4.989,2	2.674,0	2.316,0	1.315,0
Totaal saldo					-420,0	-65,0	-65,0	-64,0	-64,0
4. Bereikbaarheid									
2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum Noord (RSP-project)	K8367	C	Lasten	-5.700,0				
2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum N., Rijks- en gemeent. bijdr.	K8367	C	Baten	-3.313,4				
2300	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	7.000,0				
2300	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	7.000,0				
0804	Reserve RSP: beschikking kortsluitpoot Winsum Noord	K8367	C	Baten	-2.386,6				
Totaal lasten					1.300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal baten					1.300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Economie									
6300	Overboeking 2020-2021: DU NPG Reg. Invest.steun Groningen	K24958	B	Lasten	1.579,3				
6302	Specifieke uitkering NPG 2019: Chemport innovation centre	K18552	A	Lasten	1.262,0	315,0	218,0	219,0	177,0
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	12.840,0	4.100,0	5.100,0	4.100,0	2.050,0
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	979,1	4.242,9	1.305,5		
6302	Specifieke uitkering NPG 2019: Chemport innovation centre	K18552	A	Baten	1.262,0	315,0	218,0	219,0	177,0
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	12.840,0	4.100,0	5.100,0	4.100,0	2.050,0
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	979,1	4.242,9	1.305,5		
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	3.650,7	3.629,7	2.798,6	2.444,9	554,4
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	3.650,7	3.629,7	2.798,6	2.444,9	554,4
0805	Overboeking 2020-2021: Reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.579,3				
Totaal lasten					20.311,1	12.287,5	9.422,1	6.763,9	2.781,4
Totaal baten					20.311,1	12.287,5	9.422,1	6.763,9	2.781,4
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2021	2022	2023	2024	2025
6. Cultuur en maatschappij									
7100	Spec. uitk. Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Lasten	337,9				
7100	Subsidieverlening GRID	SD22955	—	Lasten	-17,4	-17,7	-18,1	-18,5	
7100	Overboeking 2020-2021: DU Proeftuinen cultuurprofielen	K24958	B	Lasten	10,5				
7100	We The North: Bijdrage derden	K25372	A	Lasten	484,2				
7100	Spec. uitk. Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Baten	337,9				
7100	We The North: Bijdrage derden	K25372	A	Baten	484,2				
7101	Subsidieverlening GRID	SD22955	—	Lasten	17,4	17,7	18,1	18,5	
7101	Overboeking 2020-2021: DU Erfgoed en ruimte	K24958	B	Lasten	99,9				
7102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Lasten	19.895,0				
7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K16340	A	Lasten	5.800,0				
7102	Spec.uitk. NPG: subs.reg. erfgoedprojecten gebiedsaanpak	K19843	A	Lasten	-4.500,0	4.500,0			
7102	Middelen NCG voor erfgoedloket en erfgoedadvies team	K23351	A	Lasten	250,0	250,0	250,0		
7102	Overboeking 2020-2021: DU Opleiding/innov/duurzaamh. ERL	K24958	B	Lasten	196,9				
7102	Overboeking 2020-2021: DU Erfgoed en aardbevingen	K24958	B	Lasten	40,0				
7102	Overboeking 2020-2021: DU Erfgoedprogramma algemeen	K24958	B	Lasten	959,3				
7102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Baten	19.895,0				
7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K16340	A	Baten	5.800,0				
7102	Spec.uitk. NPG: subs.reg. erfgoedprojecten gebiedsaanpak	K19843	A	Baten	-4.500,0	4.500,0			
7102	Middelen NCG voor erfgoedloket en erfgoedadvies team	K23351	A	Baten	250,0	250,0	250,0		
8102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Lasten	2.400,0	2.000,0	2.000,0	1.911,7	
8102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K20393	A	Lasten	250,0				
8102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K21607	A	Baten	2.400,0	2.000,0	2.000,0	1.911,7	
8102	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2020	K20393	A	Baten	250,0				
8103	Overboeking 2020-2021: DU NPG geb.gerichte aanpak/leefb.	K24958	B	Lasten	37,4				
8103	Overboeking 2020-2021: DU NPG bewonersinitiatieven	K24958	B	Lasten	64,8				
8103	Overboeking 2020-2021: DU NPG interlev.beschouwend team	K24958	B	Lasten	100,0				
8103	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	500,0	332,8			
8103	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	500,0	332,8			
0806	Overboeking 2020-2021: Reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.508,8				
Totaal lasten					26.925,9	7.082,8	2.250,0	1.911,7	0,0
Totaal baten					26.925,9	7.082,8	2.250,0	1.911,7	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Openbaar bestuur									
1100	Opleidingsbudget AKP Statengriffie	K25372	D	Lasten	4,0				
1400	PF decembercirc. 2020: DU Weerbaar bestuur	K7875	A	Lasten	41,7				
0807	PF decembercirc. 2020: Reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	41,7				
Totaal lasten					45,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal baten					41,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering									
0501	Landschapscompensatie: Bijdrage Tennet (AKP-deel)	K25372	A	Lasten	420,0	65,0	65,0	64,0	64,0
0600	Opleidingsbudget AKP Statengriffie	K25372	D	Lasten	-4,0				
Totaal lasten					416,0	65,0	65,0	64,0	64,0
Totaal baten					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					416,0	65,0	65,0	64,0	64,0
Eindtotaal lasten					82.515,6	30.059,0	19.713,9	16.577,3	4.096,4
Eindtotaal baten					82.515,6	30.059,0	19.713,9	16.577,3	4.096,4
Eindtotaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Type wijziging:

- A bijdragen van derden met een specifiek doel
- B overboekingen naar volgende begrotingsjaren (decentralisatie-uitkeringen)
- C reeds genomen Statenbesluiten
- D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
- E reserve Automatisering en reserve Apparaatskosten Personeel
- verschuivingen tussen productgroepen binnen een programma